

„Öt éve a tényfeltárási folyamat nem belülről, hanem külső kényszerre, a világi sajtó és bizonyos politikai erők nyomására indult meg. Azóta is keveredik benne a tisztességes, de naiv purifikátori vágy a személyes sértettséggel, revansvágygal, valamint éppen aktuálisnak vélt egyházpolitikai és politikai ambíciókkal, érdekekkel... Mindez vajon kinek az érdeke, kinek használ?”

Cui prodest? ► 3. oldal

„Nem akarjuk elhinni. Nem is lehet, hogy Temesváron, Kassán, Pozsonyban azért vernek meg embereket, mert magyarul beszélnek! Elmúlt Trianon, el a szörnyű 20. század is. De a félelem sehogy se akar eltűnni Kelet- és Közép-Európából.”

Trianon 90. gyászünnepére ► 7. oldal

A hit tehát hallásból van ► 2. oldal

Mérföldkő – sípköböl és hangokból ► 6. oldal

Trianontól Bécsig ► 7. oldal

Másodszor – ökumenikus Kirchentag ► 8–9. oldal

Szószerkoltárt vigyenek! ► 13. oldal

Hibaigazítás: hartai szoborcseré ► 15. oldal

FOTO: BODA ZSUZSA

Első indonéz–magyar vallásközi konferencia a párbeszédéről

► **Egyházunk és az Indonéz Köztársaság budapesti nagykövetsége szervezésében május 25-én, kedden tartották az első vallásközi konferenciát a párbeszédéről a gödöllői királyi kastély dísztermében. Mangasi Sihombing, Indonézia evangélikus felekezeti nagykövete magyarországi tartózkodásának kezdete óta (2007. február 2-án adta át megbízólevelét) kiemelt figyelmet fordít az egyházunkkal való kapcsolatok ápolására. Több gyülekezetünkben és hittudományi egyetemünkön is többször járt, és egyházunk képviselőit is vendégül látta.**

Az egész napos angol nyelvű konferenciára tizenkét tagú delegáció ér-

kezett Indonéziából, és természetesen jelen voltak a nagykövetség munkatársai is. Magyar részről – egyházunk képviselőin kívül – római katolikus, református, unitárius, izraelita, iszlám és buddhista résztvevői voltak a tanácskozásnak.

Gémesi György, Gödöllő polgármestere köszöntőjében utalt arra, hogy van egy indonéz testvérvárosuk, Bogor, a városháza előtt pedig indonéz ajándékként egy úgynevezett békegong – körülötte a világ országainak zászlóival –, amelyet jeles alkalmakkor megszólaltatnak.

A szervezés több mint egy évig tartott, és nagy megtiszteltetés – mondta el Sihombing nagykövet –, hogy egy ilyen történelmi épületben kerül sor az alkalomra.

Csepregi András evangélikus lelkész, az Oktatási és Kulturális Minisztérium Egyházi Kapcsolatok Tit-

kárságának vezetője a leköszönő magyar kormány nevében üdvözölte a résztvevőket, kifejtve, hogy a vallásközi párbeszéd a tolerancia egyik legfontosabb eszköze.

Andri Hadi, az indonéz külügyminisztérium főigazgatója (államtitkára) említette, hogy a nagykövet az ő elődje és lelki tanácsadója volt, továbbá – Susilo Bambang Yudhoyono indonéz elnök nyomán – a civilizációk harmóniájának fontosságát húzta alá. Megemlítette, hogy országa is szükségesnek tartja a terrorizmus elleni harcot.

Bölcskei Gusztáv tiszántúli püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkes elnöke az idei Melanchthon-évben a nagy reformátort és humanistát idézte: emberi lényeként kommunikációra vagyunk teremtve.

► Folytatás a 4–5. oldalon

Edinburgh 2010

► **A Skót Egyház június 2–6. között látja vendégül a világ minden részéről érkező háromszáz delegátust az Edinburgh 2010 elnevezésű konferencián, mely hálát ad a világmissziói szervezet száz évvel ezelőtti indulásáért, és meghatározza a 21. századi teendőket. A jubileumi világggyűlés témacíme: „Bizonyosságtétel Krisztusról – ma.”**

A legmagasabb szintű missziói konferenciának az edinburghi egyetem új kollégiuma ad helyet, ahol mintegy harminc egyház és missziói szervezet képviselői vitatják meg a fő témát.

Az 1910-es első világggyűlés óta a világmisszió jelentős szerepet

töltött be az egyházak és a világ életében. 2007 óta szerte a világon teológusok százai dolgoztak azon, hogy a 21. századi keresztény misszió legfontosabb feladatait és módszereit meghatározzák.

Dr. Kirsteen Kim tanulmányi koordinátor szerint a konferenciának két fontos feladata lesz: informálni és informálni a jövőbeli missziói gyakorlatról, illetőleg ösztönözni további missziói tanulmányok, módszerek létrehozását.

A nemzetközi projekt előkészítése céljából Skóciában évek óta együtt dolgoznak a Skót Egyház, a kongregacionalisták, a metodista egyház, a kvékerek, a római katolikusok, az Údvhadsereg, a Skót Episzkopális Egyház, a skóciai szabadegyházak és az egyesült református egyház delegáltjai. Az

1990 óta e kilenc egyház, illetőleg egyházi szerveződés alkotta ACTS (Action of Churches Together in Scotland – Skóciai Egyházak Együttes Akciója) főtitkára, Stephen Smyth irányítja az Edinburgh 2010 konferencia előkészítését és sikeres lebonyolítását felügyelő csoportot (Scottish Organising Team – SCOT), melyben a skóciai baptista szövetség és az Evangéliumi Aliansz is képviselteti magát.

A záró istentiszteleten, június 6-án a yorki anglikán érsek, dr. John Sentamu prédikál majd.

Az 1910-ben tartott első missziói konferenciáról lapunk 10. oldalán olvasható D. dr. Harmati Béla nyugalmazott evangélikus püspök előadásának szerkesztett változata.

Vallásközi párbeszéd

■ DR. CSEPREGI ANDRÁS

A pünkösdt követő kedden különleges alkalomnak adott helyet a gödöllői királyi kastély: dísztermében zajlott az első indonéz–magyar vallásközi párbeszéd. A maradandó élményt nyújtó esemény az Indonéz Köztársaság budapesti nagykövetsége és a Magyarországi Evangélikus Egyház szervezésében, Gödöllő Város Önkormányzata és az Oktatási és Kulturális Minisztérium támogatásával született meg. Az előadások és a beszélgetések tartalmáról ennek a cikknek a keretében nem feladatom beszámolni, néhány benyomást és továbbgondolkodásra serkentő kérdést viszont megfogalmazhatok.

Pünkösdt ünnepe az egymástól távoliak kölcsönös megértéséről, testvérré válásáról szól, de joggal kérdezhetjük, hogy nem volt-e túlzó az a kísérlet, amely ilyen nagy földrajzi és kulturális távolság áthidalására vállalkozott. Nem áztatjuk-e magunkat nagy ívű párbeszédre való képességünkkel akkor, amikor néha közvetlen szomszédainkkal is alig értünk szót, sőt egymás között is akadozik a beszélgetés?

A kérdések jogosak, a meglepő párosításnak viszont egyszerű magyarázata van: Indonézia magyarországi nagykövete, Mangasi Sihombing történetesen evangélikus, aki a Fabiny Tamás püspökkel való kitartó együtt gondolkodás és közös tervezés során elérte, hogy a két ország evangélikus kisebbségeinek kapcsolatán keresztül a két nagyon távoli vallásos kultúra első találkozási meg-történhetett.

A különbségek alig felfoghatók. Indonézia mind területre, mind lélekszáma sokszorosan felülmúlja Magyarországot, de vallási szempontból jóval homogénebb közösség. Lakosságának nyolcvannal százaléka az iszlám követője, hat százalékot tesznek ki a protestánsok, három százalékot a katolikusok, a maradékon pedig a buddhizmus, a hinduizmus és a konfucianizmus osztozik.

Magyarország vallási szempontból hagyományosan sokkal megosztottabb, s a pluralizmust fokozza az előrehaladott szekularizáció is, amely Indonéziában még viszonylag új jelenség. Nem könnyű tehát közös problémákat találni, a vallási közösségek indonéziai kapcsolatai mégis felmutatnak néhány olyan lehetőséget, amelyekre jó odafigyelnünk.

Annak ellenére, hogy lakóinak túlnyomó többsége muzulmán, Indonézia – ellentétben számos hasonló ázsiai és afrikai országgal – világi állam. Nem iszlám teokrácia, hanem a kisebbségi vallások szabadságát is biztosító demokrácia. Ez az állam ugyanakkor nem hagyja magukra az egymás mellett élő vallási közösségeket, hanem – az állam és a val-

lások elválasztása elvének tiszteletben tartása mellett – sokat tesz azért, hogy a többség és a kisebbségek valóban békében élhessenek egymás mellett.

Ez az állami szerepelfogás a második világháború után született meg, s bizonyára az a felismerés vezette, hogy a hatalmas, sokféle belső konfliktustól feszülő ország nem engedheti meg magának, hogy a vallási különbségek is ellentéteket szüljenek. Ellenkezőleg, a vallások közötti

„Nem áztatjuk-e magunkat nagy ívű párbeszédre való képességünkkel akkor, amikor néha közvetlen szomszédainkkal is alig értünk szót, sőt egymás között is akadozik a beszélgetés?”

együttműködésnek a köztársaság szilárdságát kell szolgálnia. Az állam pedig nem azzal tesz jó szolgálatot, ha egy közösséget, akár a legnépesebbet, kiváltságokkal halmoz el, s a „stabilitás” érdekében hatalmi szövetséget köt vele, hogy ezzel maga is részévé váljék a vallási ellentéteknek, hanem azzal, ha segíti a vallások közötti együttműködést.

A világi állam nem szólhat bele abba, hogy a vallási közösségek miként viszonyuljanak egymáshoz, de sokat tehet a párbeszéd kultúrájának elmélyítéséért. Elsősorban az oktatáson keresztül érheti el azt is, hogy egészséges kíváncsiság ébredjen fel az iránt, kicsoda a más vallást követő másik, kiben és miben hisz, hogyan gondolkodik, hogyan igyekszik elérni léte legnemesebb céljait.

Ahol emberek találkoznak, egymás szemébe néznek, kérdeznek, és őszinte válaszokat adnak, ott kevésbé valószínű, hogy vallási fanatikusok egymással szembefordíthatják őket, hogy egymás gyilkosai legyenek.

Sajnos nem vagyok jártos az indonéz kultúrában, de el tudom képzelni, hogy van József Attilához fogható költőjük, s az ő nyelvükön is megfogalmazódik, amit mi ebben a formában ismerünk: „Hiába fűrösztöd önmagadban, / Csak másban moshatód meg arcodat.” Egy szekularizált kultúra, mint a miénk, ilyen erőteljes költői képekben találja meg a lényegi egymásraultaltságunkra való figyelmeztetést, azt, amit a hangúlyosan vallásos indonéz kultúra a vallási párbeszéd intézményes támogatása révén igyekszik megszólaltatni. Ha találkozunk velük, rajtuk keresztül újra felfedezhetjük e gyönyörű mondat ősi, vallásos hátterét s azt a roppant erőt, amely eláradhat azokban, akik rá mernek lépni az erőszakot elutasító és a békét teremtők keskeny útjára.

A szervezők szándéka szerint az első indonéz–magyar vallásközi párbeszédet követni fogja a második. Reméljük, nem várat sokáig magára.

Oratio oecumenica

Mennyei Atyánk! Hálát adunk neked, hogy igéddel életet teremtesz, és új életre hívsz. Köszönjük neked, hogy az egyedül szükségesen felül is gondoskodsz rólunk és erről a világról.

Könyörgünk azokért, akik szegénységben és nélkülözésben, betegségben és magányban, kilátástalanságban és reménytelenségben élnek. Segítsd meg őket, hogy az élet kíméletlensége ne zárja el a veled való közösség útját. Nekünk pedig ne enged, hogy közönyösen szemléljük mások szenvedését, hanem vezess minket a találékony szeretet útján, hogy akarjunk és tudjunk enyhíteni a szenvedésen.

Könyörgünk azokért, akiknek lehetőségük van formálni a világot, hogy az tisztább és igazságosabb legyen. Emlékeztessd őket, hogy a nagyobb lehetőség nagyobb felelősséggel jár – embertársaik előtt, de legfőképpen teelőtted. Gátold meg őket az önzés, az önmagában való hatalomvágy, a közöny, a rövidlátás természetlen cselekedeteiben, és segíts, hogy szándékaikban és tetteikben az emberek és az irántad való szeretet vezesse őket.

Könyörgünk, Atyánk, egyháza-dért. Te sóvá, világosságá, hegyen épült várossá tted a Krisztusban hívők közösségét. Köszönjük neked, hogy nekünk is helyet adtál ebben a közösségben. Segíts nekünk, hogy betölthessük azt a hivatást, amelyre elhívtál minket: megélni a veled és az egymással való szeretetközösséget és tanúságot tenni akaratodról és kegyelmedről embertársaink között.

Hálát adunk, Atyánk, hogy minden embert szeretettel vársz a veled való közösségre. Hívsz most, és minden megtettél Fiad által, hogy hívó szavad örökké szóljon. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Ha ezt részletesen fejtegetnénk, és megmutatnánk azt a nyomorúságot is, amely minket gyónásra indíthatna és ösztönözhetne, akkor nem kellene sokat unszolni vagy kényszeríteni, mindenkit a maga lelkiismerete hajtana, és úgy megrettentene, hogy örülne a gyónásnak, és úgy tenne, mint a szegény nyomorult koldus, amikor meghallja, hogy valahol gazdag adományt osztogatnak. Nem kellene hozzá poroszló, hogy hajtsa és verje, magától futna, ahogyan csak lába bírja, hogy el ne késsen. Ha azonban azt a parancsot adnák ki, hogy fusson oda minden koldus: ennyit és egy szóval sem többet, és hallgatnának arról, hogy mit keressen, és mit kaphat ott – csak az történe, hogy kedvetlenül mennének, és nem gondolnák azt, hogy kapnak valamit, hanem azt, hogy látni akarják, milyen szegény és nyomorult a koldus. Nem meríthetnének ebből sok örömet vagy vigasztalást, hanem csak még jobban gyűlölnék a parancsot, mert úgy éreznék, csúfolásukra és gúnyolódásukra szabták ki rájuk azt, hogy bemutassák szegénységüket és nyomorúságukat.”

▶ Luther Márton: Nagy káté (Pröhle Károly fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 1. VASÁRNAP – RÓM 10,12-17

A hit tehát hallásból van

A VASÁRNAP IGÉJE

ni. Akik meghallották a tanúságtételüket, azoknak a szívében ébredt fel a hit. *A beszédnek és meghallásnak ez a folyamata tartja fenn az egyház közösségét egészen addig a pillanatig, amíg az Atya döntése értelmében el nem érkezik a végső idő.*

A hit egyedfejlődése szempontjából tehát elengedhetetlenül fontos a Krisztusról szóló beszéd. Ma azonban azzal a veszéllyel is találkozunk, hogy ez a beszéd a „vallásos nyelv börtönében” van, és értelmezhetlenné, érthetlenné válik környezetünk számára. A pünkösdi történetből nem szabad kihagyni a Lélek csodáját, de rövidlátás lenne elfelejteni azt, hogy az apostolok képesek voltak úgy megszólalni, hogy kortársaik értsék szavaikat, mert nem vallási zsargon, csak a bennfentesek számára érthető nyelvezetet használtak, hanem közérthetően fogalmaztak. Úgy is mondhatjuk, hogy a hit kialakulásához szükséges a Krisztusról szóló kortársi beszéd.

A kortársi beszéd szükségessége mellett figyelniünk kell arra, hogy az apostol beszél még a küldetésről is. Enélkül ugyanis beszédünk lehet a kortársak számára érthető, de hiányzik belőle, mögötte a hitelesítő erő. Mai képet használva: rengeteg elektronikus levelet küldünk az internet segítségével. Valójában csak azoknak a leveleknek van bizonyító erejük, ahol a levél küldője beszerzi az úgynevezett elektronikus aláírást. Az ügyfélkapun is csak akkor regisztrálhatja magát valaki, ha bemutatja az önkormányzat által kiállított do-

kumentumot arról, hogy a név és a személy azonos.

A küldetés az, ami a Jézusról szóló kortársi beszédet megerősíti, konfirmálja, igazolja. A külső és belső hívás, küldetés együttállása szükséges ehhez. Istennek adhatunk hálát azért, hogy még ma is vannak fiatalok, akiket Isten szabályszerűen elhív az evangélium szolgálatára, és vannak olyan gyülekezeti tagok, akik ezzel az Istentől kapott erővel végzik szolgálatukat az élet különböző területein, akiknek a jövetele mind a mai napig kedves, mikor az evangéliumot hirdetik.

A következő fontos állomás a hit fejlődésében a *segítségül hívás*. Gondolkodásunkban talán itt van a legtöbb félreértés. Nem a „zuhanó repülőgépen nincs ateista” mentalitásról beszél az apostol, és nem is arról, amikor bajban segítségül hívjuk Istent, hogy amit mi elrontottunk, azt ő „Deus ex machina” oldja meg. Ezeket messze túl, a hit fejlődésében a segítségül hívás a bizalom visszacsatolását jelenti. Azt, hogy a hit nem elmélet, hanem megélhető valóság. Hiszen az emberré lett Krisztussal örömben és bánatban, magasságban és mélységben, egészségben és betegségben, sikerben és kudarcban, megbánt és feloldozott bűnben

együtt lehetek. Így a segítségül hívás a legmeghittebb kapcsolattá válik, nem pedig gyorssegéllyé, amelyet valamilyen gyógyszerként a nehéz pillanatokban magamhoz vehetek.

Zajos világban élünk. Nagyon sok mindent hallunk. Egyházunkban ennek különösen negatív hatása van, hiszen az egymásról mondott bennfentes hírek nagyon sok kárt okoznak. A zajok világából szelektíven észleljük azt, ami számunkra fontos. A forgalmas utcán inkább meghalljuk az autók zaját, mint a madarak csicseregését. *A hallás vasárnapján* Isten arra szeretne felkészíteni bennünket, hogy képesek legyünk az ő országának csendes hangjára is figyelni, hogy meghalljuk hívását és küldését.

■ LABORCZI GÉZA

Imádkozzunk! Istenünk, aki a hallás képességével ajándékoztál meg minket, köszönjük neked ezt az érzékszervünket is. Könyörgünk hozzád azokért a testvéreinkért, akik hallássérültek, hogy ők is megérthessék üzenetedet. Adj nekik türelmet fogyatékoságuk elviselésére, és adj melléjük szintén türelmes embereket, akik segítenek nekik a hangok világában való eligazodásban. Urunk, te tégy minket képesé a természetfeletti hallásra, hogy megértsük a Fiadról szóló üzenet fontosságát és erejét. Adj találékony-ságot, hogy kortárs nyelven tudjuk szólni az örök evangéliumot. Te küldj munkásokat országod építésére! Ámen.

Jer, kérjük Isten áldott Szentlelkét

CANTATE

▶ A Szentháromság ünnepe utáni első vasárnap hetében egyik leg-erőteljesebb pünkösdi énekünket énekeld: *Jer, kérjük Isten áldott Szentlelkét* (EÉ 232). Ez segít abban, hogy ne feledjük: a Szentlélek hívása, jelenléte nélkül életünk egyetlen napján sem boldogulhatunk.

A *Nun bitten wir den Heiligen Geist* egy olyan régi német versszakra épül, amelyben a gyülekezet már jóval a reformáció előtt részt vett. Néhány helyen az ének éneklése közben élő vagy fából készült galambot eresztettek le a templomba, ezzel jelenítve meg a Szentlélek kitöltését.

Luther a *Formula Missae-ben* (1523) az egyház régi jó énekei közül valóként említi, a *Deutsche Messeben* (1526) pedig meghatározza általánosabb használatát is: „...Az epistolára német éneket éneklünk: *Nun bitten wir den Heiligen Geist*”.

Az ének fontosságát jelzi, hogy Luther három, saját költésű versszakkal egészíti ki 1524-ben. Ezek közül a második világosságként, a negyedik vigasztalóként szólítja meg a Szentlelkét, és felidézti a régi német strófa hangulatát. A szeretet édességéről szóló harmadik versszak viszont a *Veni, sancte spiritus* antifóna mondani-valóját – amely a *Jövel, Szentlélek Úristen* (EÉ 229) alapjául szolgál – fejleszt tovább. Az ének a *leisék* csoportjába tartozik, a strófákat záró *Kyrieleis* (Szánj meg, Isten) miatt.

Az eredeti versszakot a reformáció előtt sem *csupán* a pünkösdi istentiszteleten énekeltek, de Luther át-dolgozásában és kibővítésével az ének még inkább kinőtt pünkösdi keretei közül.

Luther énekének magyar verziója *Huszár Gál* 1560-as énekeskönyvétől kezdve minden fontos, 16–17. századi gyűjteményben megjelent. Hosszú szünet után a *Dunántúli énekeskönyv* 1955-ben megjelent *Új része* elevenítette fel, *Csomasz Tóth Kálmán* fordításában.

A dallamot tekintve a Luther-korabeli források nem egységesek, azokból tehát nem vezethető le egy hiteles változat. A mai német és magyar énekeskönyv verziója viszont megegyezik. Elképzelhető tehát, hogy az évszázadok folyamán a 16. századi variánsok összeolvadtak, és így alakult ki az egységes forma. Az általunk is ismert dallam a refrén egy ti hangja kivételével F dópentaton. Lépegető jellegű, sok benne a terc lépés, amely egy helyen négyhangzat-felbontást is eredményez. Mindezek a jellemzők az éneknek szinte indoljellegű és nagy erőt kölcsönöznek.

■ ECSEDI ZSUZSA

Igazi kincsestár ez az ének. Bár úgy tűnik, az énekszerző fogalmazza meg a mi kéréseinket – a legfőbbbet és az abból következőket –, valójában már a Szentlélek ajándékaért való könyörgés is a Szentlélek műve. Így nyílik ki az addig is sejtett titok: minden, ami fontos, minden, ami

kincs, az Isten ajándéka, s minden kegyelemből van. A legfőbb ajándék pedig maga a Szentlélek, aki által minden a miénk lehet, aki által minden a javunkra van.

Ajándékot kiérdemelni, ajándékot megrendelni nem lehet. Kérni lehet, s erre maga az Úr biztat minket. Jézus azt ígéri, hogy a jó mennyei Atya megadja a legnagyobb ajándékot, ha bizalommal fordulunk hozzá. *„Ha tehát ti gonosz léteketek tudtok gyermekeiteknek jó ajándékokat adni, mennyivel inkább ad mennyei Atyátok Szentlelket azoknak, akik kérik tőle?”* (Lk 11,13)

Pál apostol is beszél arról, hogy még mielőtt kérnénk, *„a Lélek is segít a mi erőtlenségünkön. Mert amiért imádkozzunk kell, nem tudjuk úgy kérni, ahogyan kell, de maga a Lélek eszedzik értünk kimondhatatlan fo-háskodásokkal.”* (Róm 8,26)

Minden kérésünkben – ha valóban Jézus nevében kérünk – olyasvalamiért könyörgünk, ami a Szentlélek ajándéka. Ezek a létfontosságú ügyek és dolgok. Minden más ebből következik, vagy fölösleges, lényegtelen. Ezeket sorolja fel énekünk minden egyes strófában úgy, hogy a kezdő sorban a Szentlélekért könyörög, majd kibontja, mit is jelent ez.

A kezdő strófa az életünket s a Lélek adta hitet a végső dolgok dimenziójába állítja. Szükségünk van életünkben és halálunkban pünkösdi ajándékára, hisz nélküle semmibe vész az élet: a földön elkezdett és Krisztus feltámadásának jóvoltából a halál után kinyíló új élet. Csak a hit készít fel erre az itteni vándorúton.

A Szentlélek személyéről, munkájáról számos képet ismerünk a Bibliából, és számtalan képet használ az egyház. Énekünk hármát emel ki. A Szentlélek maga a világosság, maga a szeretet, és ő a Vigasztaló. Világosságra vagy szükségünk van, hiszen anélkül sorvad az élet, anélkül nem látjuk meg, ki a fontos, és mi a lényegtelen. A szeretet az élet egyetlen táptalaja, nélküle minden és mindenki a vesztébe rohan. A Vigasztaló nélkül pedig úgy elkeseredünk kilátástalan helyzetünkön és mulandó voltunkon, hogy minden értelmét veszti bennünk és körülöttünk.

Kyrie – imádságunk legfontosabb szava ez: *Uram, irgalmazz*. Ez mutatja meg, kik vagyunk mi, Urunk kegyelmére szoruló teremtmények, de ez mutatja meg, kire nézünk fel, kihez kiáltunk: az irgalmas, kegyelmes Istenhez. Énekünk eredeti szövegében minden versszak ezzel fejeződik be: *kyrieleis*. Énekeskönyvünk így fordítja: *Szánj meg, Isten!*

Szánj meg, Urunk Istenünk, és küldd el Szentlelkedet! Ó legyen világosságunk, ő váljon a szeretet forrásává, ő vigasztaljon ma és életünk minden napján. Szánj meg, Isten!

■ HAFENSCHER KÁROLY

Dr. Szabó Lajos, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Teológiai Tanszékének vezetője, az egyetem kinevezett rektora az alábbi közleményt juttatta el az evangélikus.hu szerkesztőségéhez.

Rektori kinevezésem átvétele után egyházunk megkeresett engem múltbéli tevékenységemmel kapcsolatban. Ezúton tudatom hittestvéreimmel, a Magyarországi Evangélikus Egyház tagjaival, hogy 1984-től kapcsolatban voltam a BM-titkosszolgálattal. Döntéshozatalom idején sajnos úgy láttam, hogy a Lutheránus Világszövetség budapesti nagygyűlésének zökkenőmentes lebonyolítását, valamint a gyenesi ifjúsági konferenciák folyamatos és zavartalan megrendezését az akkori körülmények között minden eszközzel biztosítani kell, mivel ez a két rendezvény kiemelkedő jelentőséggel bír egyházunk életét és jövőjét illetően. Hogy akkori döntésem mennyiben volt helytelen vagy szükséges, azt bárki saját lelkiismerete szerint megítélheti. A teljes igazságot azonban Isten, aki a szíveket és a szándékokat ismeri, reményem szerint napvilágra hozza a tisztánlátás és az igazság napján.

Szándékom és tudomásom szerint tevékenységemmel sem személyeknek, sem egyháznak kárt nem okoztam. Ha akaratom ellenére ez mégis megtörtént, akkor azoktól, akiket megbántottam, valamint mindazoktól, akik számára ez a bejelentés csalódást és fájdalmat okoz, bocsánatot kérek. További munkámmal egyházunk épülését és közösségének meg erősödését szeretném szolgálni.

Budapest, 2010. május 21.

■ DR. SZABÓ LAJOS,
az Evangélikus Hittudományi Egyetem
Gyakorlati Teológiai Tanszékének vezetője,
az egyetem kinevezett rektora

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériumának közleménye dr. Szabó Lajos rektor nyilatkozatáról

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma sajnálatmal értesült dr. Szabó Lajosnak, az Evangélikus Hittudományi Egyetem megválasztott és kinevezett rektorának most közzétett nyilatkozatáról, mely szerint a rendszerváltás előtti években együttműködött az állambiztonsági szolgálatokkal.

További szakmai pályafutására vonatkozó döntését lelkiismeretére bízva, ugyanakkor kéri, hogy az állambiztonsági szolgálatokkal való együttműködés részleteiről tájékoztassa a tényfeltáró bizottságot.

Hisszük, hogy egyházunk közössége megbocsátó szeretettel fordul dr. Szabó Lajos testvérünk felé.

Budapest, 2010. május 27.

A Magyarországi Evangélikus Egyház
Országos Presbitériuma

Összetett ünnep Farádon

▶ **Szentháromság ünnepének előestéjén hálaadó istentisztelet keretében emlékeztek meg a hívek a farádi evangélikus templom felszentelésének 225. évfordulójáról, felavatták a felújított templomteret, emléktáblát szenteltek, valamint *Gabnai Sándor*, a Soproni Egyházmegye esperese beiktatta hivatalába *Gombor Krisztiánt*, Farád megválasztott lelkészét.**

Farád község a Kisalföldön, a Rábaköz északi részén fekszik. A lutheri reformáció tanítása itt is hamar teret nyert a 16. században a híres *Ostffy* család támogatásával. Ma álló evangélikus temploma a türelmi rendelet előírása alapján 1785-ben épült. Tornyt és utcai főbejáratot 1806-ban kapott a késő barokk stílusban, klasszicista homlokzattal készült épület. Legutóbb 2000 és 2006 között újították föl teljesen. A 2006. év más szempontból is fontos a gyülekezet számára: harmincegy évi szolgálat után abban az évben vonult nyugalomba *Szűcs Kálmán* lelkész. Utóda *Gombor Krisztián* beosztott lelkész lett.

Gombor Krisztiánt 2006. július 29-én szentelte lelkésszé *Ittész János* püspök szülőfalujában, Porrogszentkirályon. Az ifjú lelkészjelölt hitének meghatározó alakja gyermekkorában *Szekeres Elemér* lelkész volt, majd későbbi lelkipásztorának, *Sikter Jánosnak* a szolgálata alatt érlelődött meg

benne az elhatározás, hogy hivatalosan is az igehirdetői szolgálatot vállalja élethivatásul. *Gombor Krisztián* világi munkahelyéről – mondhatjuk, „a halászháló mellől” – szólította el Isten, hiszen kitanult szabómessterséget gyakorolta. Érettségi után jelentkezett a teológiára, a hatodévet Vanyarcon, *Szabó András* esperes mellett töltötte. Ordinációja után püspöke Farádra küldte ki lelkészi szolgálatra, ahol a gyülekezet – parókusi vizsgája után – megválasztotta lelkészének.

Az ünnepi istentiszteleten *Ittész János* püspök Jn 17,20–26 alapján hirdetett igét. Elmondta, hogy Jézus imádsága célhoz ért, az apostolok első nemzedéke után új és új elhívások,

FOTÓ: GOMBOR JÁNOS

új és új csodák történtek. A Mester híveket szerzett, szíveket győzött meg. Ezért ünnepelhetünk ma, mert *Gombor Krisztián* testvérünket szolgálatának új szakaszában hivatalosan is megerősíti a gyülekezet elhívása, és hisszük, hogy ezen a templomszentelés 225. évfordulóján hálát adó ünnepi istentiszteleten nem egyszerűen az egyházmegye esperese, hanem az egyház Ura állítja szolgálat-

ba. „Jusson eszedbe a nehéz, küzdelmes, próbás órán, hogy a Mester imádkozott, és imádkozik érted!” – zárta igehirdetését a püspök.

Az iktatási liturgia után az újonnan iktatott lelkész lépett a szószék-re 1Kor 3,11 szavaival. „Ezen az ünnepén egyszerre adunk hálát múltért, jelenért és jövőért. A templomért, az előttem szolgáló lelkészek magvetéséért, a templom előtti tér kialakításáért, valamint egy szerződés megpecsételéséért” – állapította meg. Mint mondta, lelkészként furcsa kettősségben él. Mert egy lelkész soha nem lehet elégedett. Hiszen az aratásban sok a munka, vinni az örömhírt, menni, mindent legyőzve, mert a szolgálatnak csak így van értelme. Legyőzni kudarcot, félreértést, legyőzni csüggedést, amikor minden erőfeszítés ellenére a mag nem akar szarba szökkenni.

Az ifjú lelkész kérte gyülekezetének tagjait, hogy tiszteljék és becsüljék egymásban a testvért, akik együtt építkeznek a gyülekezetben. Az alap adott, Jézus Krisztus. Erre építkeztek elődeik, és ez a jövő alapja is. Isten szeretete biztos alapként velünk lesz holnap is, és átéltetjük az ő áldását – mondta székfoglaló igehirdetésének végén *Gombor Krisztián*.

Az istentisztelet után felavatták a Leier Hungaria Kft. által kiírt pályázaton elnyert támogatással felújított templomteret, amely ezután *Ács Mihály* író, költő, teológus nevével viseli. A 17. század végén Farádon is szolgáló lelkész tiszteletére emléktáblát is elhelyeztek a templom falán, ezenkívül ugyancsak leleplezték a farádi gyülekezetben eddig szolgáló lelkészek emléktábláját.

■ MENYES GYULA

Cui prodest? – Kinek az érdeke?

Sajnos, húsz évvel a rendszerváltás után is kísért a múlt, nyomasztóan nehezdednek ránk a ki nem mondott szavak és bűnök, fel nem oldott feszültségek és krízisek. Újra meg újra keservesen tapasztaljuk a cinikus megfogalmazott igazságot: a kommunista diktatúrában talán az a legnehezebb, ami utána jön...

De még meddig? – kérdezzük jogos türelmetlenséggel. Talán, Izrael népehez hasonlóan, meg kell várunk, hogy kihadjon az a nemzedék, amely még a rabszolgaság földjén olyannyira lesérült, hogy nem tud igazán élni a kapott szabadság ajándékával? Jómagam 1951-ben születtem, 1974 óta állok lelkészi szolgálatban. Ha ma is érvényes a fenti kegyetlen igazság, kortársaimmal együtt nincs már esélyünk arra, hogy olyan egyházban éljünk és szolgáljunk, ahol élő reménységgel előretékelünk a jelen és a jövő feladataira koncentrálnak erőnk. Mert kísért a múlt, mert determinál a múlt, mert mérge az a múlt.

Úgy tűnik, fel nem robbantott, rejtett bombák járunk, amelyek a legváratlanabb pillanatokban kerülnek elő, félelmet és pánikot gerjesztve. Ilyen bombaként bukkan fel a minap egy negyed évszázaddal ezelőtti állambiztonsági beszervezést dokumentáló, úgynevezett hatos karton, történetesen *dr. Szabó Lajos* teológiai tanár nevével.

Nem ez az első, és minden bizonytalanság az utolsó. De ilyen sajtóan időzített robbanászerkezettel eddig még nem volt dolgunk. Lapunk előző számában olvashattuk

ugyanis a hivatalos közleményt, amely szerint *Szabó Lajos* május 18-án vette át a köztársasági elnök megbízólevelét: 2010. augusztus 1-jétől 2014. július 31-ig az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) rektori tisztét töltheti be. Ezt megelőzően az EHE Oktatói Tanácsa és Szenátusa, valamint fenntartó testületeként a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma titkos szavazással, ellenszavazat és tartózkodás nélkül választotta meg *Szabó Lajos* t.

A szavazás előtt az országos presbitérium személyesen hallgatta meg a rektorjelöltet. Senkinek nem volt kérdése arra nézve, hogy mit tett vagy nem tett a rendszerváltás előtt. A jelölt több mint három évtizedes szolgálata először pécsi, vasasi segédlelkészként, később zuglói parókusként, majd teológiai tanárként jól ismert. A Luther Kiadó számos sikerkönyvének szerzője, illetve szerkesztője nem szorult rá arra, hogy hivatalosan prókátorként igazoljam sokoldalú egyházépítő szolgálatát.

Marad tehát a klasszikus latin kérdés: cui prodest? Kinek használt ez a bulvársajtónak csemegét jelentő „leleplezés”? Nem akarok semmiféle összeesküvés-elméletet gyártani, de vajon kinek használt ez az „ünnepi” időzítés? Csak a hivatalos kinevezés után egy héttel, pünkösdi ünnep előtt két nappal lehetett, kellett megindítani az újabb „egyháztisztító” akciót? Így lett egyházunk honlapjának pünkösdi bombahírévé *Szabó Lajos* vallomása.

ÉGTÁJOLÓ

Hogy miért nem szólt meg hamarabb? Igen, ez valóban súlyos kérdés! De nemcsak *Szabó Lajos*, hanem az egész evangélikus egyház megkerülhetetlen kérdése. Vajon egymást stigmatizáló, ítélkező egyházunkban olyan könnyű megszólalni?

A tényfeltáró bizottság azzal a reménységgel kezdte munkáját 2005-ben, hogy segíteni fogja a gyógyító emlékezést, a megszólalást, és megkíméli az érintetteket a világi média durván megalázó leleplezéseitől. Erősen kérdéses, sőt kétséges számomra, hogy ez a tiszteletre méltó szándék mennyiben valósult meg, mennyiben valósulhatott meg.

A korábban használt bombapárhuzam ugyanis erősen sántít. Hiszen míg a tűzsereszek saját életüket kockáztatják mások megmentése érdekében, addig a tényfeltárók mások életét, becsületét, jó hírét teszik kockára bizonytalan hitelességű dokumentumok feltárással. Hiába a naiv szándék a teljes diszkrécióról, hiába a formálisan zárt ülés, hiába az úgynevezett titkosítás – mindez, sajnos, egyházunkban alig-alig működik. Beindult a felelőtlen listázás, ügynöközés, címkezés. „Első és második osztályú kollaboránsok” egyháza, il-

letve nemzedéke lettünk... Talán csak azért nincsen még végünk, mert akad néhány tiszta, igaz ember közöttünk?

Egy pillanatra sem vonom kétségbe a tényfeltárást kezdeményező és abban fáradozó testvéreink tisztességét és jó szándékát. Munkájuk eredményeként jelent meg a közelmúltban a Luther Kiadó gondozásában a *Háló* című dokumentum- és tanulmánykötet, amely segíthet jobban megérteni az előző rendszer ördögi gépezetének működését.

De vajon mibe került ez a kötet egyházunknak? Természetesen nem az anyagi ráfordításra gondolok, hanem a lelki hozadékra. Milyen a tényfeltáró munka ötéves mérlege? Egyrészt tény, hogy begyűjtöttünk néhány piros pontot: mi vagyunk a legbátrabb történelmi egyház, aki elsőként kotort bele a közelmúlt szemétdobjába... Aki nem kíméli korábbi és jelenlegi vezetőit, püspökeit, teológiai tanárait, lelkészeit, hiszen a tények, az igazság forrása végre szabadon buzog a BM-irattárakban... Itt az idő...

Másrészt viszont fel kell tenni néhány fájó kérdést is. Vajon mindezek nyomán valóban tisztult-e egyházunk élete és szolgálata? Erősödött-e a kölcsönös bizalom vezetőik és vezetettek között? Erőteljesebben hangzik-e a törvény és az evangélium szószékeinkről? Növekedésnek indultak-e pusztuló gyülekezeteink?

Vajon hány előrement szolgatársunk nevével, emlékével szoroztuk be anélkül, hogy elmondhatták volna:

mit, miért és hogyan tettek? Hány egyházáért elégett, elkopott, hozzánk hasonlóan gyalgó és esendő lelkész testvérünk életalkonyát keserített meg kiszivárogtatott sejtetésekkel, homályos feltételezésekkel, féligazságokkal?!

Vajon észrevétlenül nem a világ tematizált-e minket? Vajon nem a rettegve emlegetett korszellem mozgató-e már megint? Ki ne emlékezne, hogy öt éve a tényfeltárási folyamat nem belülről, hanem külső kényszerre, a világi sajtó és bizonyos politikai erők nyomására indult meg. Azóta is keveredik benne a tisztességes, de naiv purifikátori vágy a személyes sértettség, revansvágy, valamint éppen aktuálisnak vélt egyházipolitikai és politikai ambíciókkal, érdekekkel...

Mindez vajon kinek az érdeke, kinek használ? Cui prodest?

Az őszinte válaszáért mindenkinek személy szerint kell megküzdenie. Ebben segíthet minket a pünkösdi ének fohásza: „Pünkösdi legyen vétkeink igaz tükre – tisztítsd meg népedet, Szentlélek Isten!”

Gáncs Péter püspök
Déli Egyházkerület

Generális konvent

▶ A Kárpát-medencei reformátusság legfőbb tanácskozó testülete története során először a határon túl, a felvidéki Komáromban tartotta ülését. A grémium az elmúlt hét végén – egyebek mellett – megszavazta közös költségvetését, és nyilatkozatot fogadott el a trianoni békeszerződésről. Az ülésen felszólalt a felvidéki református egyház szlovák nyelvű püspök-helyettese is.

Az egységes Magyar Református Egyház első évét Tarr Zoltán zsinati tanácsos mutatta be prezentáció keretében. A csendes építkezés időszakának, a kapcsolatokat további mélyítése

Csomós József tiszáninnyi püspök ismerteti a Magyar Református Egyház első közös költségvetésének javaslatát

idejének mondta a debreceni alkotmányozó zsinat óta eltelt esztendő.

A beszámolóban kitért rá, hogy a Kárpát-medencei együttműködésben a közös munka koordinálásának súlypontja a generális konvent elnöksége, amely tavaly négyszer, idén – a

komáromival együtt – már szintén négyszer ülésezett.

A tavaly kitűzött célok közül a közös lelkészsképzés irányába tett lépéseket emelte ki, a közös bizottságok – alkotmányügyi, liturgiai – munkája közül az utóbbiban készült, az egységes liturgia felé vezető első javaslattervezetet említette. Az együttműködés missziói területeken a közös Kárpát-medencei diakóniai konferencia szervezésében is tettest öltött. Fontos párhuzamként beszélt a református egyházak új világlétezésének június végi megalakulásáról, amely az Egyesült Államokban, Grand Rapidsban történik majd meg.

A konvent ülése elfogadta a Trianonról megemlékező nyilatkozatot, amelynek kezdő mondata így hang-

Első indonéz–magyar

▶ Folytatás az 1. oldalról

A konferencia három témát járt körbe. Elsőként a vallásközi párbeszédéről esett szó indonéz és magyar szemszögből, Szent-Iványi Ilona unitárius lelkésznek, az Evangelikus Hittudományi Egyetem (EHE) doktoranduszának moderálásával.

A II. vatikáni zsinat megnyitotta a vallásközi párbeszéd útját – emelte ki Kránitz Mihály, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem professzora és rektorhelyettese. Tóth Károly nyugalmazott dunamelléki református püspök, az Ökumenikus Tanulmányi Központ elnöke a kereszténység és az iszlám viszonyában a kölcsönösséget kérte számon. Atho Mudzhar professzor, az indonéz vallásügyi minisztérium főigazgatója a vallások funkciójáról és együttműködéséről beszélt. Fontos az ösztönzés, amelyet bizony gyakorolni kell.

A második részben a vallási közösségek szerepével foglalkoztak a résztvevők a tolerancia, megértés és béke szempontjából, Csepregi András vezetésével.

Karasszon István, a Károli Gáspár Református Egyetem Öszövet-ség-professzora szerint a vallásos emberek normális esetben toleránsak, mert elismerik, hogy nagyobból függenek. Róna Tamás rabbi Jeremiás próféta nyomán mondta: áldott, aki hisz, bíz a Teremtőben. Farkas Pál, a Tan Kapuja Buddhista Főiskola professzora szerint óvatosan, tapintatosan kell a saját vallásunkról tanúskodni.

Hasyim Muzadi, az Iszlám Tudósok Nemzetközi Konferenciájának főtárgyalója hangsúlyozta, hogy a 87 százalékosan muszlim Indonéziában törvény védi a vallásokat. Az állam nem vallásos, és nem avatkozik bele az egyes vallások tanításaiba. Johannes Maria Trilaksyanta Pujasumarta bandungi püspök, aki néhány hónapja lett a Vallásközi Párbeszéd Pápai Tanácsának tagja, elmondta, hogy a katolikus egyház Indonézia integráns része.

Az ebéd utáni harmadik részben Pujasumarta püspök vezetésével azzal a foglalkoztak a résztvevők, milyen szerepet tölt be az oktatás a civil társadalomban és a vallások közötti együttműködésben. Fabiny Tibor, a Károli Gáspár Református Egyetem professzora az empatikus, beleérző vallás-oktatásért szállt síkra. Bakos Gergely, a Sapientia Szerzetesi Főiskola professzora a vitakultúra tanításának fontosságára hívta fel a figyelmet.

Az evangélikus Jan Sihar Aritonang professzor, a jakartai Protestáns Teológiai Szeminárium rektora arról beszélt, hogy különösen is az 1995–2005 közötti évtized összecsapásai után milyen nagy szükség van a multikulturális oktatásra, egymás értékeinek megbecsülésére. Siti Syamsiyatunn asszony, a Kalijaga Iszlám Egyetem (Yogyakarta) professzora három egyetem (muszlim és keresztény) 2006-ban alapított közös doktori programjáról szövegezte, amelynek ő a helyettes vezetője, és amelyben jelenleg 33 diák (20 muszlim, 13 keresztény, 23 férfi, 10 nő; vagy 25 indonéz, 8 külföldi) vesz részt.

A rövid idő alatt is sok-sok újdonsággal szolgáló, gazdag, egymás jobb megismerését elősegítő program Si-hombing nagykövet és Fabiny Tamás püspök zárásával ért véget. A tanácskozás címében említett „első”, mint a nagykövet hangsúlyozta, nem véletlen, Indonéziában tervezik a folytatást.

■ DR. SZENTPÉTERY PÉTER

Mohammad Atho Mudzdar, Tóth Károly, Szent-Iványi Ilona és Kránitz Mihály

A nők egyenjogúsága és a Teremtő dicsérete

Párbeszéd Siti Syamsiyatunn-nal, a Kalijaga Iszlám Egyetem professzorával

– Professzor asszony, hogyan érezte magát egyetlen női előadóként a konferencián?

– A nők iskoláztatása Európában, nyilván itt Magyarországon is, korábban kezdődött, mint nálunk. A vallásközi párbeszédben részt vevők többsége Indonéziában is férfi. Ha meg is lepődtem, talán mégsem olyan nagyon. A nők az „informális szektorokban”, a háttérben sokszor fontosabbak. Egy férfi például sohasem megy el olyan korán a piacra, mint egy nő... A vállalatok irányításában, a nemzetközi cégeknél persze döntően férfiak a vezetők.

– Előadásában beszélt a doktori programjokról, amelyben három, más-más vallási háttérű egyetem vesz részt.

– Igen, számunkra ez új kaland. Sok iszlám, keresztény és más intézmény van az országban, összejövnünk, együttműködünk, közösen jobban kihasználjuk forrásainkat, szakértelmünket. Persze nem vallás-hoz kötődő egyetemekkel is létezik együttműködés.

– Szintén említette, hogy a vallás-oktatás az oktatás minden szintjén jelen van. Miért fontos ez még az egyetemeken is?

– Ezt törvény írja elő. Az indonéz alkotmány a Pancasila Silára, az öt alapelvre épül, ezek közül az első: hit a legfelsőbb Istenben. Ezért min-

nek gender- – a nemek társadalmi szerepét kutató – és a környezettel kapcsolatos tanulmányok is...

– Ami a különböző vallások szent iratait illeti, a kinyilatkoztatások patriarchális korban történtek, a szent iratokat is akkor jegyezték le, az ősatyák, próféták, királyok esetében nyilván férfiakra gondolunk. Ez úgy befolyásolja az átlagembert, hogy azt gondolja: a vallási vezetésnek férfiak kezében kell lennie.

Az iszlám esetében, ha melyebbre ásumk a Korán szövegében, tudnunk kell, hogy az arab nyelv ismeri a nyelvtani nemet. A Korán különböző kifejezéseket használ az emberekre, emberiségre; van, amikor csak a férfi hívókról van szó. Ám a hímnemű szavak egyúttal a nőkre is vonatkozhatnak. A Bibliában is sokkal többször vannak megszólítva a férfiak, mint a nők. De azt is tanulmányoznunk kell, hogy Jézus hogyan beszélgetett női tanítványaival. Ha a nemek szempontjából komolyan vesszük a vallások tanítását, akkor az egyenjogúságot, egyenlőséget kell látnunk.

– És a környezettel kapcsolatos tanulmányok?

– A vallások sokat beszélnek arról, mit jelent a teremtés. A Korán is. Mi, muszlimok, gyakran elfelejtjük, hogy ez mit jelent: a fák, a vizek, a hegyek és így tovább – ezek mind a maguk

Felebarátból testvér

▶ A világ sóvárogva várja a misszionáriusokat, a szolgálatra elhívottakat, akik mi magunk vagyunk – ez volt a végső tanulsága a Felebarátból testvérré címmel az Evangelikus Külmisziói Egyesület által életre hívott és a helyi missziói imakör által segített missziói napnak Békéscsabán.

A fiatal budapesti gyógytornász, Bence Zsófi, aki fél éven át volt önkéntes Kenyában, igazán élvezetes és tanulságos vetített képes előadásában ecsetelte, mit tapasztalt a kelet-afrikai országban. Dolgozott a „Luther Plazában”, ahogyan a helyiek nevezik az evangélikus egyház irodaépületét Nairobi-ban. Azokról az árva gyerekekről készített adatbázist, akiket itthonról magánszemélyek és családok, egyházi közösségek havi apánázzsal segítenek. Havi háromezer forint elég egy-egy gyermek taníttatására, étkeztetésére és még ruhájára is. Jelenleg harmincöt támogatott gyermek sorsa, élete függ rajtunk. Mint elmondta, gyakran kilátogatott a főváros Kawangware nevű nyomornegyedébe is, ahol szintén sok a segítségre váró utcagyerek, árva, özvegy, AIDS-es, és kábítószerrel fertőzött fiatal. Nekik is segítő kezet nyújt a helyi, élő evangélikus egyházközösség. Bence Zsófi azt is elmesélte, hogy eredeti képzettségének megfelelően gyógytornászként dolgozott vidéken, Maralalban, a sérült gyerekeket befogadó, számunkra elképesztő körülmények között működő vidéki otthonban.

„Kenyában a politikusok korrupáltak, az emberek nagyon kevés pénz-

zik: „A hit erejével elhordozni, de nem elfelejteni – a magyarság számára ez a feladat adatott a trianoni békeszerződés kilencvenedik évfordulóján.”

▶ Forrás: reformatus.hu (Csepregi Botond)

ből élnek, a gyerekek olykor már hat-hétévesen az utcán tengődnek, az oktatás alacsony színvonalú, és mégis sokat tanulhatunk tőlük, mert az emberek nyitottak, életvidámak, elfogadják és szeretik egymást, minden segítségért hálásak” – tette hozzá. Lapunknak azt is elárulta, hogy szeretne rövidesen újfent eljutni Kenyába és az utcagyerekek között végezni valami maradandó szolgálatot.

A missziói napon Békéscsabán Brebovszkyné Pintér Márta, az Evangelikus Külmisziói Egyesület (EKME) lelkes elnöke vezetésével főrubeszélgetés is folyt. Ezen kapott szót Zalán Péter, az EKME világi elnöke és Szirmai Zoltánné titkár is, akik a szervezetről, a jelenleg folyó projektekről adtak tájékoztatást.

A békéscsabai gyülekezet saját missziós tevékenységét mutatta be, így szó esett a kórházlelkészlegről, a gyerekek között végzett munkáról, a Keresztény Ifjúsági Egyesületről és a menekültmisszióról... Többben személyes biznyságtételként mondták el megtérésük, valamilyen függőségéből való szabadulásuk történetét, amely arra indítja őket, hogy a megszokott vallásosságán túl lépve maguk is szolgáló keresztények legyenek.

A nap résztvevői megállapították, hogy a szeretetből fakadó tett bizony sokszor hiányzik keresztény életünkben, pedig személyes felelősségünk, hogy az életünkkel tegyünk biznyságot. A misszió valamiféle karitatív szolgálatot is jelent, amely minden hívó ember feladata, akire „rászakad” a másik ember nyomorúsága, lelki sivársága, az, hogy az a másik még nem ismeri a minden gondra megoldást adó nagy Gyógyítót, Jézus Krisztust.

■ SZEGFŰ KATALIN

Siti Syamsiyatunn

den törvénynek tekintettel kell lennie az emberek által fontosnak tartott értékekre, vallásiakra, kulturálisakra. Az oktatás legalsó szintjétől kezdve táplálni, erősíteni kell a gyermekek hitét. Az egyetemen másért kötelező: meg kell ismerni a szomszéd hitét. A muszlimoknak tudniuk kell, mit tanít a kereszténység, a keresztényeknek is ismerniük kell az iszlámot, hinduizmust, buddhizmust. Elemi iskolai szinten ezt persze még nem lehet elvárni.

– Doktori programjokban szerepel-

■ Sz. P.

vallásközi párbeszéd konferencia

Vallásszabadság és béke

Interjú Mohammad Atho Mudzdar professzorral,
az indonéz vallásügyi minisztérium főigazgatójával

– Főigazgató úr előadása mély benyomást tett rám, és úgy gondolom, hogy általában a magyar résztvevőkre is. Bevezetésül mondana néhány szót magáról?

– Nos, muszlim vagyok, doktorátusomat a UCLA-en, a Kaliforniai Egyetemen, Los Angelesben szereztem, tanárim orientalisták – muszlimok és nem muszlimok – voltak. Ez már a folytatása volt az otthoni egyetemi képzésnek. Tanítok, az iszlám jog és szociológia professzora vagyok, emellett a minisztériumban a kutatás-fejlesztés és képzés felelőse.

Írtam néhány könyvet az iszlám-ról, részt vettem nemzeti és nemzetközi vallási dialógusokban, segítem a vallási vezetők munkáját a kormány részéről. Utazom a tartományokba, mindenféle vallási – iszlám, katolikus, protestáns, buddhista, hindu, konfucianus – vezetővel találkozom, megvitatom velük a helyben nem megoldható problémákat, a tolerancia és együttműködés aktuális kérdéseit. A vallás fontos számomra, muszlim anyától születtem, vallásos közösségekben nevelkedtem. Ha Indiában születtem volna, valószínűleg hindu lennék, ha Magyarországon, akkor katolikus...

– Vagy protestáns...

– Igen, vagy protestáns. Valójában nemigen van választás, döntően a neveléstől függ. Itt bizony őszintének kell lennünk. Csak később fejlődik ki az emberben a saját vallásának megértése, és erősödik meg a benne való hitben. Az ember muszlimként, keresztényként – és így tovább – indul, a szülei által. Ennek megértésével kell tárgyalnunk egymással.

– Amint előadásában is utalt rá, előfordul, hogy a partnerek nincsenek teljes bizalommal egymás iránt, úgy gondolják, hogy a másik fél téríteni, misszionálni akarja őket. Hogyan határozná meg a misszió és a dialógus viszonyát?

– Ez jó kérdés, mert a vallásközi párbeszéd résztvevői általában térítéssel is foglalkoznak, keresztények és muszlimok egyaránt. Ez valóban probléma, ha őszinték akarunk lenni. De idővel, úgy gondolom, a nyugatiaknál, akik tanulmányozzák az iszlámot, és később orientalisták lesznek, szintén kialakul az iszlám bizonyos megértése, az ellenségeskedéstől a megértési akarás kíváncsiságáig és az egyre nagyobb szimpátiáig. Szerintem a kulcs a találkozás, a más kultúráknak való „kítetttség”. Minél jobban ki van téve valaki más kultúráknak, annál valószínűbb, hogy toleráns lesz irántuk.

– Mindkét világvallás, a kereszténység és az iszlám is misszionáló.

– Így igaz, és ez probléma. Ha egy muszlim lát egy keresztényt, arra gondol, hogyan téríthetné meg. De véleményem szerint az áttérés problémája később jelentkezik. Bármikor és bárhol megváltoztatható a vallási hovatartozás, de manipuláció nélkül, vagyis nem gyerekkorban. Úgy gondolom, hogy így helyes az indonéz törvények és a különböző emberi jogi dokumentumok szerint. A gyerekeknek a szülők vallását kell követniük addig, amíg érett fejjel maguk nem dönthetnek. Nem szabad mást ajánlani az oktatásban. A musz-

lim vagy a keresztény oktatási intézmények ne próbálják meg áttéríteni a gyerekeket. Ezt tiszteletben kell tartanunk. Informálhatjuk őket, de a gyerekek áttérését nem fogadjuk el, várjuk meg, amíg eléri a megfelelő kort. Másrészt úgy gondolom, hogy a gyerekek áttérése az emberi jogok elveivel is ellentétes.

FOTO: BODA ZSUZSA

– A konferencián szó volt a kölcsönösség problémájáról a keresztény háttérű és a muszlim többségű országok között. Indonéziában, mint hallottuk, biztosítva van a vallásszabadság. Vagyis egy felnőt muszlim áttérhet keresztény vagy más hitre?

– Úgy gondolom, hogy a kérdés nem teljes, így elfogult, hiszen egy keresztény vagy más is térhet iszlám hitre. Minden vallást egyformán kell kezelni. Ha egy muszlim keresztény hitre térhet, akkor egy keresztény is iszlámra. Indonéziában nincs olyan törvény, amely megtiltana a vallás megváltoztatását. Ez sokszor sok helyen meg is történik. Muszlimok keresztény hitre térnek, keresztények iszlámra. Miért olyan nagy dolog ez egyeseknek? Nem értem, hiszen a vallásszabadság nem csak az áttérés lehetőségét jelenti. A vallásszabadságnak annyi más dolgot is tartalmaznia kell! Az istentisztelet, a saját vallásgyakorlás lehetőségét, a vallásoktatást, vallási csoportok, mozgalmak szervezését – erre a szélesebb összefüggésre fel is szoktam hívni a vallási vezetők és emberi jogi aktivisták figyelmét.

– Pontosan az utóbb említettekkél voltak nálunk problémák a kommunista időkben...

– A vallási vezetők természetesen nem ajánlják híveiknek az áttérést. Ha igen, akkor, úgy gondolom, nem vallási vezetők. A vallási vezetők azt mondják: tartsd magad vallásod szabályaihoz, etikájához, értékeihez, amint remélhetőleg ismered. Áttérés nem naponta történik. Én egyszer sem változtattam meg a vallásomat, és úgy gondolom, Ön sem fogja hússzor életében... Az ember életében ilyesmi valószínűleg csak egyszer történik, ha egyáltalán. Miért korlátozzuk tehát a vallásszabadságot az áttérés jogára? Ez így nagyon elfogult kérdésfeltevés. Ez emberi jogi nyilatkozatokban nyolc összetevője van a vallásszabadságnak, a vallás megváltoztatása csak az egyik. Tehát van még hét másik pont. A vallási vezetők azt mondanák: inkább a többi hetet hangsúlyozzuk, mint ezt az egyet.

– Mi szükséges tehát az őszinte párbeszédhez?

– Az őszinte párbeszédhez az kell, hogy ne nézzünk le semmilyen kultúrát, hanem az egyenlőség alapján folytassuk a dialógust. Vannak múltbeli tapasztalataink arról, hogyan találkoztak egymással különböző vallási csoportok. De a múltnak élünk? A jövőnek kell élnünk!

– Vannak vallási konfliktusok az országban mindannak ellenére, amit elmondott?

– Persze, vannak, voltak helyek, ahol előfordultak konfliktusok vallási csoportok között, a kilencvenes évek végétől. De hála Istennek, ezeken már túl vagyunk, mert minden érintett fél azt mondja, hogy ami sok, az sok, a konfliktusok senkinek sem használnak, csak ártnak mindenkinek.

Hivatalból is kutattam, melyek voltak a fő tényezők. Például Ambon szigetéről beszélek, a Maluku-szigeteken. Úgy láttam, hogy ezek nem vallási konfliktusok voltak, legalábbis kezdetben nem, hanem gazdasági-politikaiak. Csak később támadták a vallási szimbólumokat, mecseteket, templomokat. Vallási csoportokat érintettek az összetűzések, de a gyökerek gazdasági, politikaiak voltak. Gazdasági problémák a bevándorló munkások miatt lettek, akik bizonyos munkahelyeket elfoglaltak a helyi lakosok elől. A vendégmunkások egy bizonyos valláshoz, az iszlámhoz tartoztak, a helyiek egy másikhoz, a kereszténységhez. A konfliktus tehát egyáltalán nem vallási volt, hanem a helyiek és a bevándorlók között alakult ki.

Néhány hónapja meglátogattam a vidéket, központi vallási vezetőkkel együtt, és a helyi vallási vezetők azt mondták, hogy elég volt, együtt kell építeniük a jövőt, ott és az egész országban. Harminchárom tartomány van, tizenhét ezer sziget, hét óra a repülőút a szigetcsoport legnyugatibb szegletétől a legkeletibbig. Óriási az ország, fontos a nemzeti egység, a vallási harmónia pedig ennek lényeges eleme.

– Köszönöm. Búcsúzóul mit üzen a magyaroknak?

– A magyarok többsége is egy bizonyos világvalláshoz tartozik és így egy bizonyos kultúrához. Az indonéz is – nyolcvannal százaléka muszlim – egy bizonyos kultúrához. Ha a kultúrák találkoznak, párbeszédet folytatnak, és jó hatással vannak egymásra, az a világ békéjéhez is hozzájárul.

■ Sz. P.

Indonéz sokszínűség

Beszélgetés az evangélikus
dr. Jan Sihar Aritonang egyháztörténésszel

▶ Az indonéz delegáció tagjai közül kitűnt őszinte érdeklődésével dr. Jan Sihar Aritonang evangélikus egyháztörténész. A lelkes végzettségű tudós 2007 óta tölti be a Jakartai Teológiai Szeminárium elnöki posztját.

– Professzor úr élénken tudakozódott a magyarországi viszonyok iránt. Ez az első találkozási hazánkkal?

– Valóban, először járok az Önök országában, de Magyarország neve mindig is kedvesen csengett a fülemnek. Tudtam, hogy élnek itt is szép számmal evangélikusok. A Lutheránus Világszövetség több rendezvényének, köztük az 1984-es nagygyűlésnek Budapest adott otthont.

– Feltételezem, hogy alapvetően az a protestáns szeminárium is evangélikus intézmény, amelynek Ön az elnöke.

– Intézményünk esetében nem szoktuk használni sem az evangélikus, sem a protestáns jelzőt. Bár szemináriumi hallgatóink zöme valóban evangélikus, és én magam is olyan egyházhoz tartozom, amely a Lutheránus Világszövetség tagja, mégis ökumenikus intézménynek tartjuk magunkat. Egyrészt sok gyülekezetünkben – néhány németországi tartomány uniált egyházához hasonlóan – mind a református, mind pedig a lutheri hagyományok fellelhetőek, másrészt vannak katolikus hallgatóink, sőt szabadegyházi közegekből, pünkösdi és egyéb evangéliumi közösségekből érkezett fiatalok is. Teológiánkon külön érdekességnek számít, hogy nálunk – Önök talán így mondanák: külsős tagként, megfigyelőként – tanulhatnak muszlim diákok is. Erről mi úgy beszélünk, hogy az „egység lelket” próbáljuk megteremtetni intézményünkben.

– Ennek a nyitottságnak a szép példáiról mi magunk is értesülhettünk a gödöllői konferencián. Elhangzott, hogy Indonéziában vallásszabadság van, s hogy az emberek keresik a megbékélést egymással. Mégis, néha megdöbbentő eseményekről – keresztényüldözésről, terrorakciókról – is hírt adnak a médiumok...

– Mindenütt különbséget kell tenni az elmélet és a gyakorlat között. Amit a törvények szigorúan megszabnak, nem biztos, hogy a társadalom minden rétege számára elfogadott. Kétségtelen, hogy vannak radikális csoportok. Indonéziában árnyal-

ja a képet az is, hogy a szigetvilág régiókra van felosztva. Regionális kormányzás folyik, amelynek keretében egy-egy régió vezetése saját rendelkezéseket alkot, s ezek esetleg kifejezetten hátrányosak egy-egy vallási közösség – igen gyakran a keresztények – tekintetében.

– No de mi lehet e mögött? Elhangzott a konferencián, hogy országuk lakosságának hat százaléka protestáns, és további három százaléka tartozik csupán más valláshoz, felekezethez. A nyolcvannal százalékos iszlám többség nem lehetne toleránsabb a kisebbséggel szemben?

A SZERZŐ FELVÉTELE

– Először is, ez a statisztikai adat ma már nem minden régióra igaz. A keresztények száma növekszik, a mohamedánoké ezzel arányban lassan csökken. Egy-egy régióval kapcsolatban olvastam olyan – nem hivatalos – statisztikát, mely szerint a Krisztus-követők már a lakosság húsz százalékát teszik ki. Ez természetes módon zavarodottságot, félelmet, s van, ahol – sajnálatos módon – haragot vált ki muszlim testvéreinkből.

Bár lényegében mindegyik keresztény felekezet lélekszáma növekszik, de leggyorsabban az evangéliumi közösségek, a karizmatikus csoportok terjeszkednek. És nem véletlenül fogalmaztam így: terjeszkednek. Gyakran kell óvatosságra intelnünk szabadegyházi barátainkat. A vallások egymás mellett élése ugyanis roppant érzékeny kérdés, itt nem lehet helye agresszív misszióknak. Szomorúak vagyunk, hogy ezek a – főleg amerikai háttérű – közösségek nem vesznek részt a vallások párbeszédében. Ha a másikban nem látjuk meg a testvért, az bizalmatlansághoz, sőt egymástól való rettegéshez vezethet.

A helyzetünket talán jól illusztrálja annak a doktori munkának a címe, amely az utrechti egyetemen jelent meg 2006-ban, egy muszlim tudós, Mujiburrahman tollából: *Feeling Threatened* – vagyis *Megfélemlítve*. Tudomásul kell vennünk, hogy pluralista társadalomban élünk, nem csupán Indonéziában, hanem az egész világon. A saját igazságunk, meggyőződésünk mellett csak akkor szabad kiállnunk, ha azt szeretettel tudjuk képviselni, ha a másik emberben meglátjuk Isten kedves teremtményét, ha őszinte odafigyeléssel egymást gazdagítjuk. Így a pluralizmusunk nem ellentétek és feszültség forrása lesz, hanem a sokszínűség hordozója.

■ B. PINTÉR MÁRTA

FOTO: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Mérföldkő – sípokból és hangokból

► **Egyháztörténeti jelentőségű eseményre került sor május 26-án, szerdán este a zuglói evangélikus templomban: az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) kántor szakának első végzős évfolyama mutatkozott be. Hulej Erzsébet Klaudia, Koch Szilvia és Kovácsné Tégen Sára vizsgahangversenyen mutatta meg, mire jutott egyházunk első felfokú egyházzenei BA-képzésének három éve alatt.**

Magyarországon soha nem volt olyan átfogó, intézményes kántor- és egyházzenei képzés, mint például Németországban, de a második világháborúig megbízhatóan működött a kántortanítók szolgálata. A kommunista állam drasztikus beavatkozása nyomán megürelt orgonapadokat először – kényszerűségről – „gyorstalpaló” tanfolyamokon végzett szolgálókkal töltötték be, majd a főtí kántorképző intézet az egyházzene egyre minőségibb színtere lett. (Évtizedeken keresztül országos ifjúsági munkát is egyedül itt lehetett végezni, a mostani lelkész-középgeneráció legtöbb tagja innen indult.)

Húsz éve szerveződött újjá az egyházzene tanszék a Zeneakadémián; időközben minden egyház létrehozta a kántor szakot saját felsőoktatási intézményében. Erre a kihívásra választott teológiánk a képzés elindításával.

A három év során egyházzenei elméleti és gyakorlati, valamint teológiai stúdiumokkal ismerkedtek a hallgatók. A zenei tárgyak tanárai, dr. Finta György, dr. Kinczler Zsuzsanna, Elek Szilvia, Heim Mercedes, Németh Csaba lehetetlent nem ismerte törekedtek arra, hogy a különböző előképzettségű és élethelyzetű hallgatók minél alaposabb, megbízhatóbb tudásra tegyenek szert.

A zárókoncerten ennek a munkának az eredményét hallhattuk. Mindegyik végzős három komolyabb orgonaművet adott elő (egy barokk prelúdium és fúga, egy korálfeldolgozás és egy romantikus darab), és négy kórusművet vezényelt az EHE énekkara élén (ebből legalább egy orgonakíséretes kompozíció volt). A kórusmunka jól előlegezte azt a helyzetet, amelybe a kántor a gyülekezetben kerül: egy amatőr együttesnél nem a karvezető álmai, hanem a kórus teljesítőképessége alapján lehet darabot választani – de legelső természetesen az a szempont, hogy mi illik a liturgiába.

A záróvizsga második fele, ha lehet, még fontosabb: június 13-án délelőtt a síófoki templomban *istentisztelet* – a keresztény közösség életének középpontja! – keretében ad számot felkészültségéről a három végzett kántor.

Mit kezd egyházunk azzal a lehetőséggel, hogy diplomás kántort alkalmazhat? A realitás – egyelőre – az, hogy gyülekezeteink nagy részében sem a kántori feladatok mennyisége, sem a közösség anyagi helyzete nem teszi lehetővé, hogy főállású kántort foglalkoztassanak. Ezért a hallgatóknak célszerű más képzést is – az EHE-n például a hittanár szakot – elvégezniük, hogy megélhetésüket biztosítani tudják.

Ennek ellenére fontos, hogy egyházunk közösségében egyre inkább tudatosuljon: a *méltó* istendicséret alapja az igényes lelkészi és kántori szolgálat.

■ ECSEDI ZSUZSA

HIRDETÉS

A Magyar Protestáns Tanulmányi Alapítvány (MPTA) budapesti egyetemi szakkollégiumába keres megbízható személyt gondnoki munkakörbe. Vidékiek számára szolgálati szobát biztosítunk. Jelentkezésüket szakmai önéletrajzzal az alábbi címre várjuk: MPTA, 1121 Budapest, Eötvös út 35.

HIRDETÉS

Tájékoztatjuk kedves Olvasóinkat, hogy 2010. augusztus végén megjelenik, és az evangélikus könyvesboltban (1085 Budapest, Üllői út 24.) kapható lesz a *Mindennap Jézussal* című pedagógus-segédkönyv. A könyv és melléklete segítséget szeretne nyújtani az óvodai „bibliai oktatáshoz” óvodapedagógusoknak, hitoktatóknak, lelkészeknek.

Evangélikus óvodai munkacsoport

HIRDETÉS

A Bibliai Házasság gondozó Szolgálat csendeshet szervez házaspároknak július 2. és 8. között Dömösön. A hét vezetője: dr. Pálhegyi Ferenc. Jelentkezés: e-mail: info@bhsz.hu; telefon: 20/417-4871 – Nemeskériné Tóth Éva. Honlap: www.bhsz.hu.

A Bibliai Házasság gondozó Szolgálat családos hetet szervez augusztus 8. és 14. között Nagybörzsönyben. A hét vezetője: Ambrusz Gábor. Jelentkezés: e-mail: ambrusz.gabor@bhsz.hu; telefon: 20/886-3835 (az esti órákban). Honlap: www.bhsz.hu.

HIRDETÉS

Ökumenikus egység és a nemzet

Az Ökumenikus Tanulmányi Központ (ÖTK) ez évben június 11-én 14 órakor tartja közgyűlését a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának székházában (Budapest XI., Magyar tudósok körútja 3.). Ez alkalommal is a magyar kereszténység számára központi jelentőségű témával kapcsolatos előadásra kerül sor, amelyet dr. Erdélyi Géza szlovákiai magyar református püspök tart *A keresztények egysége és a nemzeti összetartozás* címmel. A zsoltáíró gondolata szerint mondjuk: „Magasztallak, Uram, a népek közt, zsoltárt zengtek rólad a nemzetek közt.” (Zsolt 108,4) A közgyűlés második részében az elnöki beszámoló foglalkozik a keresztény egyházak jelenlegi egységtörekvésének kérdéseivel. Az ÖTK szeretettel hív és vár mindenkit, aki szívén viseli a magyar keresztények felekezeteiken áthidaló egységének közös biztonságátételét.

Evangelikus sikerek az OKTV-n

Két egymást követő tanévben két különböző tárgyban bizonyult a legjobbnak az országos középiskolai tanulmányi versenyen (OKTV) *Muntag Vince*: 2008/2009-ben magyar irodalomból, a 2009/2010-es tanévben pedig filozófiából ért el első helyezést az évenkénti megmérettetésen. A Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium érettségiző diákja május 28-án *Bakonyi Lászlótól*, az Oktatási Hivatal elnökétől vehette át az idej teljesítményéért járó oklevelet.

A budapesti Mórincz Zsigmond Gimnáziumban rendezett díjkiosztón harminchét kategória száznyolc dobogós versenyzőjét jutalmazták. Az evangélikus középiskolák diákjai közül ketten vettek részt az ünnepségen: *Hajdó András*, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium tanulója a latin nyelvből elért harmadik helyéért, *Horváth Pál*, a soproni Berzsényi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium tanulója pedig a német nyelv II. kategóriájának harmadik helyéért járó oklevelet vihette haza.

A német nyelv I. kategóriájában *Franko Máttyás Krisztián* ugyan a Pápai Református Kollégium Tatai Gimnáziumának diákjaként vehette át „ezüstérmét”, de mint megtudtuk, a fiatalember a tatai evangélikus lelképásztor fia. (A lapunk jövő heti számában megszólaltatni terveztük Muntag Vince bravúráról szintén szülei révén értesülhetünk, hiszen Vince édesanyja a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium tanára, édesapja pedig egyházunk zsinatának nem lelkészi elnöke.)

■ V. J.

Muntag Vince átveszi az újabb OKTV-győzelmet tanúsító oklevelet

A 2009/2010. tanévi országos középiskolai tanulmányi versenyt (OKTV) 26 tantárgyból 37 kategóriában rendezték meg. Összesen 27 094 diák vett részt benne. (Egy tanuló több tantárgyból is indulhat.) A döntőkben – melyekben legfeljebb ötven fő versenyezhetett – összesen 1 074 helyezést osztottak ki. (OKTV-versenyeredményéért a felsőoktatási felvételi-nél az első harminc helyezett kap többletpontot.) Az evangélikus középiskolák diákjai a döntőkben a következő helyezéseket érték el.

- Az Evangélikus Egyház Aszódi Petőfi Gimnáziuma és Kollégiuma: biológia II. kategória – 46. hely; magyar irodalom – 26. hely.
- Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium: fizika II. kategória – 25. hely; földrajz – 18. és 32. hely; informatika I. kategória – 42. hely; matematika II. kategória – 14. hely.
- Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium: latin nyelv – 3. hely.
- Deák Téri Evangélikus Gimnázium: német nyelv II. kategória – 22. hely.
- Berzsényi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium (Sopron): francia nyelv I. kategória – 25. hely; informatika I. kategória – 35. hely; német nemzetiségi nyelv és irodalom – 6. hely; német nyelv I. kategória – 20. hely; német nyelv II. kategória – 3., 11. és 17. hely.

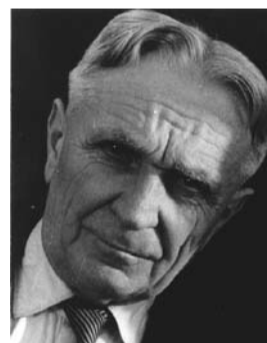
Emlékezés Sántha Györgyre

Verseivel emlékeztek *Sántha Györgyre* múlt pénteken a kecskeméti evangélikus templomban. A rendezvényen tiszteletdíj és a gyülekezet tagjai mellett a költő családtagjai – két gyermeke és hozzátartozói – is részt vettek.

A szépszájú közösséget *Kis János* evangélikus lelkész köszöntötte, hangsúlyozva, hogy *Sántha György* életében fontos szerepet töltött be a tudás és a hit. Ezt követően – *Antalfy István* Pilinszky-díjas költő, *Fórián-Szabó Zoltán* piarista szerzetes, plébános, *Füzi László*, a *Forrás* szépirodalmi, szociográfiai, művészeti folyóirat főszerkesztője, *Helldai Nándor* helytörténész, dr. *Szigeti Jenő* teológusprofesszor, *Bajtai Mária* pedagógus, *Weninger Endré* né magyartanár és *Varga Mónika*, a kecskeméti Televízió szerkesztő-műsorveze-

tője tolmácsolásában – néhány *Sántha György*-költemény hangzott el. (*Varga Mihály* közírta, *Pomogáts Béla*, a Magyar Írószövetség nyugalmazott elnöke, illetve id. dr. *Hafenschner Károly* és *Tóth-Szöllős Mihály* evangélikus lelkészek írásban küldték el méltató szavaikat.)

Sántha György 1888-ban született

Kecskeméten. Piarista diák volt, majd többek között a berlini és a párizsi egyetemen tanult. Hazatérve először Kiskunfélegyházán, utóbb a híros városban tanított. Felesége révén került kapcsolatba az evangélikus egyházzal, és talált lelki közösségre a gyülekezetben. Jak-

abszállási birtokán gyakran tartottak evangélikus alkalmakat. Ugyanitt számos alkotótársa is megfordult; barátja volt többek között *Féja Géza* né, *Illyés Gyulán* né, *Mórincz Zsigmond* né, *Németh László* né, *Tamási Áron* né. Életében két, 1974-ben bekövetkezett halála után pedig még négy verseskötete jelent meg. 2004-ben Kecskemét első posztumusz díszpolgára lett.

■ K. J.

FOTÓ: LADANYI HAJNALKA

LAPZÁRTÁNK UTÁN ÉRKEZETT NYILATKOZAT

Alulírottak, egyházaink területileg illetékes püspökei hetekkel ezelőtt szóbeli meghívást kaptunk a Verőcén épült Kárpát-haza temploma szentelésére. Hivatalos meghívót a mai napig nem kaptunk, jóllehet több fórumon fel-tüntették nevünket az ünnepségen szolgáltatók között.

A magyar összetartozás ügyét – különösen a trianoni trauma tudatában – rendkívül fontosnak tartjuk, és a magunk részéről folyamatosan meg is teszünk mindent a közösség megéléséért és a sebek gyógyításáért. Azt a tényt örömmel üdvözöljük, hogy Verőcén létrejött egy emlékhely, és elismeréssel adózunk sokak áldozatvállalása előtt. Ugyanakkor nem hallgathatjuk el súlyos fenntartásainkat az épület szimbolikájával, illetve a benne tervezett programokkal kapcsolatban. Keresztény templom szakraális középpontjába nem kerülhetnek Jézus Krisztus helyébe vagy mellé pogány mitológiai alakok.

Bár nemzetünk múltjának részét képezi ez a gondolatvilág, mindez még a kereszténység előtti hitvilághoz tartozik, s nem egyeztethető össze a Krisztus-hitünkkel. Már korábban is többször felemeltük szavunkat a sajnálatos módon elburjánzó újpogány jelenségekkel szemben, amelyek gyakran híveinket is összezavarják. A verőcei Kárpát-haza templomát így a magunk részéről csak emlékhelynek tudjuk tekinteni, semmiképp sem keresztény templomnak. Ezért legnagyobb sajnálatunkra az avatáson nem tudunk részt venni.

Budapest, 2010. június 1.

DR. BEER MIKLÓS római katolikus megyés püspök,
DR. SZABÓ ISTVÁN református püspök, DR. FABINY TAMÁS evangélikus püspök

Magyar tragédia

Trianon kilencvenedik gyászünnepére

Egy régi kolozsvári történet ébren tartotta bennem Trianon tragédiáját. Idős tanítótól hallottam, hogy a költő *Reményik Sándor* acélgúyút csináltatott magának, és belevette: 1920. június 4. Hogy a nap minden percében érezze az égető fájdalmat.

Ő „boldog” lehetett – a legtöbb embernek nem fájhatott! Megtiltották. Segédállammá, semmi néppé degradáltak bennünket. És később, az új szovjet–magyar elnyomó hatalom durva csizmája is eltaposott minden emlékezést. Örök szorongás, félelem lett a sorsunk. Trianon miatt is. Nem rendezhettük

közös dolgainkat, kilencven nehéz esztendő után csoda, hogy élünk.

Nem volt nálunk szétszaggatottabb, megcsonkítottabb ország. Nem élt olyan magyar család, amelyet ne érintett volna a békediktátum ítélete. Egyesek szüleit, mások a testvéreiket, menyasszonyukat vagy vőlegényüket veszítették el; házukat, földjüket, mindenüket. Az ország területének kétharmadát kapták meg szomszédaink, az ott élő magyarokkal együtt. 3,2 millió magyart szakítottak el tőlünk.

Trianon szelleme iszonyú pusztítást végzett: a nemzeti tudat, önérték és tartás olyan hiánya tapasztalható ma, hogy az már végzetes. Lassan elfeledjük történelmünket, hogyan éltünk, miért örültünk, mit énekeltünk emelt fővel ünnepünkön.

1914: az első világháború, 1918: a

monarchia széthullása, 1919: a proletárdiktatúra. 1920: Trianon. Azután a lángoló második világháború, a sztálinizmus évei, s végül a tankok eltiporja 1956... Ezekben a tébolyult

megtörténhetett” – fakadt ki *Kós Károly* híres kiáltványában, a *Kiáltó szóban*.

Nem akarjuk elhinni. Nem is lehet, hogy Temesváron, Kassán, Pozsony-

esztendőben egyedül a nemzet szeleme adhatott tartást. A népet többször leváltották, de a nemzet szellemét nem tudták. Elég volt egy vers, fölzengő ének, és máris hírt adott magáról. Az igazságot kereste, és szabadságot akart.

Hány titkos jelszava volt a szétzaggatott országnak! Jó, hogy legtöbben a szelíd parancsot fogadták el: „A fő lehajlik a szélben, hogy megmaradjon.” Itt Magyarországon, odaát Erdélyben, a Felvidéken vagy másutt. Ez lett a megmaradás napiparancsa.

„Erdély, Bánság, Körösvidék és Máramaros magyar népe: minket kiszakítottak, kidobtak abból a műhelyből, amely a mi zizsáságos munkánk segédelmével épült fel egykoron. Nem kérdezték: akarjuk-e? Mi pedig a mai napig nem akarjuk elhinni, hogy ez megtörtént, hogy ez

ban azért vernek meg embereket, mert magyarul beszélnek!

Elmúlt Trianon, el a szörnyű 20. század is. De a félelem sehogyan se akar eltűnni Kelet- és Közép-Európából. Alattvalók, taktikázgató nemzetek döntenek Magyarország sorsáról.

Hál’ Istennek, Trianon gyászáról, 90. évfordulójáról mi döntünk. Az Országgyűlés elfogadta: június 4-e emléknap lesz. És ehhez csatlakoztak nagyvárosok, kis falvak szerte az országban mindenütt.

Méltó és csendes ünnep kellene, *Ady és Bartók* hiteles szavai, *Sütő András* megszenvedett mondatai. Megcsonkított testünket, letördelt kezünket kell megnöveszteni és kinyújtani a határon túl élő magyar testvérek felé. Itt vagyunk. Egyek vagyunk. És végre együtt!

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Trianontól Bécsig

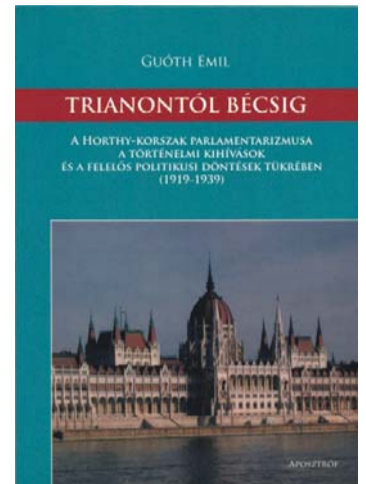
Guóth Emil – a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumunkban is oktató történész – *Trianontól Bécsig – A Horthy-korszak parlamentarizmusa a történelmi kihívások és a felelős politikusi döntések tükrében (1919–1939)* című kötetének témája a Horthy-korszak parlamentarizmusának közjog- és politikatörténeti szempontú bemutatása.

A dolgozat gerincét képezi a választási rendszer szabályozó rendeletek és törvények, illetve az államfői kompetenciát érintő jogszabályok genezisének (keletkezéstörténetének) vizsgálata, a politikatörténeti összefüggések árnyalt bemutatása. Célja, hogy a felelős politikusi döntések mögött rejlő külső és belső kényszerítő erőket, azok hatásait mind a törvényi háttér, mind az intézményi struktúra ki- és átalakulási folyamatában érzékelhetővé tegye.

A szerző munkája során igyekszik végigkövetni, hogy a kortendenciák kényszerei és a Magyarországra nehezedő súlyos veszteségek és megrázkódtatások hogyan jelentek meg a politikuskok döntéseiben, a politikai küzdelmek hátterében. Az eddig elterjedt vélekedéssel ellentétben a szerző világossá teszi, hogy a korszak politikai elitjének meghatározó, döntési helyzetben lévő tagjai mindvégig tisztában voltak az ország súlyos helyzetével, a választható alternatívákban rejlő veszélyekkel és nemzetük saját elemi érdekeivel. Szó nincs tehát országvesztő elitről. Érzékelték történelmi felelősségüket saját népük, kultúrájuk, országuk jövője iránt. Hazájuk sorsát érintő alapkérdésekben egyetértést tudtak teremteni.

Egy olyan korszak politikai mozgásairól kap képet az olvasó, amelyben csak néhány év állt rendelkezésre a nyugodt és békés építkezésre, a stabilizáció eredményeinek továbbvitelére. Az első világháború következményeitől, a második előzményeitől és a gazdasági világválságtól erőtlen befolyásolt rendszernek az 1920-as és 1930-as évekből csak nagyon rövid idő jutott a biztonságos, stabil létezés számára. A kibontakozó világválság kettétörte a pozitív folyamatokat. Mielőtt az igazi, leg-

alább középtávú rendszerstabilitás kialakulhatott volna, amelyben a javuló gazdasági helyzet megteremtette volna a szükséges politikai és szociális reformok reális lehetőségét, a komoly áldozatok árán kialakított struktúra szinte azonnali felülvizsgálatáról, jelentős korrekciójáról kellett gondolkodni.

Trianon, az ország feldarabolása, a háborút lezáró fenntarthatatlan békék fegyverszüneti jellege a korszak politikusaiban és szinte a társadalom egészében végig az átmenetiség, az ideiglenesség érzését alakították ki és erősítették. Ideiglenesség, átmenetiség a közjogi-politikai intézményrendszerben, a demográfiai helyzetben, az államterületben, a nemzetközi jogi státusban.

Mindezek hatásait figyelembe véve alakított ki a szerző egy árnyaltabb rendszerkritikai képet, amelyben a meghatározó politikuskok törekvéseit, pozitív és negatív döntéseit új megvilágításba helyezi.

■ EÉ

Guóth Emil: Trianontól Bécsig – A Horthy-korszak parlamentarizmusa a történelmi kihívások és a felelős politikusi döntések tükrében (1919–1939). Aposztróf Kiadó, Budapest, 2009. Ára 2800 forint. A kötet a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.) is kapható.

Az országcsönkítés fájdalmas emlékeinek múzeuma

Érdemes lenne közvélemény-kutatást végezni. Miről tud az egyszerű járókelő többit: vajon április 4. vagy június 4. történelmi háttere és tényei ismertebbek-e? Félek, az eredmény borítékolható...

Ennek összetett okai vannak. Június 4., az 1920-as trianoni tragédia napja 1945 előtt volt kiemelt fontosságú, államilag is elismert gyásznap, míg a jelenlegi magyar lakosság döntő többsége már a második világháborút követően szocializálódott, Trianonról nem sokat hallhatott, április 4-ét pedig „felszabadulásként” tanulta az iskolában. És az utóbbi rendszerváltást követően is csak rövid időre került a helyére. (Még a dátum is hamis, hiszen ezután még napokig zajlottak a harcok Nyugat-Magyarországon.) A trianoni évforduló pedig – sajnálatos módon – 1989–90 után sem találta helyét. Egészen mostanáig egyfajta gyanakvós övezte. Főképp családon belül és szűkebb baráti körben beszéltek róla. Ha kissé szélesebb nyilvánosságot kapott, könnyen rásütötték a jól ismert bélyegeket. Pedig Trianon valamennyiünk nemzeti tragédiája, hatása csak Mohácséval mérhető.

Nyilvánvalóan ezzel magyarázható, hogy az országcsönkítés tudományos alaposságú, ugyanakkor népszerű bemutatására mindössze egyetlen múzeum vállalkozik széles e hazában. Nem is a fővárosban, hanem vidéken, Várpalotán.

A Trianon Múzeum a város 1725-ben barokk stílusban emelt Zichy-kastélyában található, melyet egy tűzvész után 1863-ban klasszicista és romantikus elemekkel újítottak meg. A látlat megtekintése során bebarangolhatjuk a patinás, de sajnós felújításra váró épületet. A kiállítási anyag viszont páratlan: mennyiségre és minőségre egyaránt, befogadása nem is könnyű egyszerre, többszöri visszatérésre sarkallja a látogatót. Az épület előtt két

szoborkompozíció adja meg az alaphangot. *Simor Márton Leszjázott turulmadár* című alkotása nemcsak

Trianonra utal, napjaink viszonyait is jól tükrözi.

A kiállítóterem tematikusan kapcsolódik egy-egy Trianonnal, annak elő- és utóéletével összefüggő témához. A teljesség igénye nélkül említhetjük a történelmi vármegyéket bemutató gazdag képeslapgyűjteményt; a 21. században újra divatosává váló falvédőket, ezúttal az elszakított területek 1938–1941 közötti visszatérésének örömeiben fogant ábrázolásokkal és szövegekkel; a Kárpát-medencei turulszobroiról készült fotókat.

Moziba is mehetünk: a bécsi döntések utáni diadalmos bevonulások képi krónikáját láthatjuk. Beülhetünk a két háború közötti kulturális kibontakozást elősegítő Klebelsberg Kunó-féle iskola padjába: a ki-

állítás korhűen megidézi az egykori népközlést. Megjelennek a műveikben Trianon előzményeivel és tragikus hatásaival hangsúlyosan foglalkozó művészeknek, *Vargha Gyulának* és *Sajó Péternek* a hagyatéka, de böngészhetjük *Kölcsey Ferenc* családfáját, illetve megismerhetjük a magyar nép himnuszainak történetét is.

Láthatjuk a mindmáig a szélesebb nyilvánosság előtt jószerivel ismeretlen Rongyos Gárdának – amely több nyugat-magyarországi falunak és Sopron városának a „mentésében” jeleskedett – az eredeti dokumentumait és vezetőjének, *Prónay Pálnak* a hagyatékát.

Egy stilizált vasúti szerelvény a második Trianont, az 1947-es párizsi békeszerződést és a felvidéki magyarság kitelepítését idézi meg. Mindezeket számtalan korabeli és revizionista tárgy, dokumentum, makett, fotó és térkép egészíti ki.

A kiállítás keddtől csütörtökig 10.30 és 16 óra, péntektől vasárnapig 10.30 és 17 óra között látogatható. A határon túlról érkező látogatók számára a belépés díjmentes. További információk a <http://www.trianonmzeum.hu> honlapon érhetőek el.

■ REZSABEK NÁNDOR

Másodszor – az ökumenikus Kir

■ DR. WAGNER SZILÁRD

Németországban a nagy felekezeti találkozók hagyománya szinte történelmi távlatokban mérhető. 1949-től kezdve – azaz hatvan év alatt – immár harminckét alkalommal rendezték meg evangélikus körökben a *Kirchentagot*, azaz az úgynevezett „egyházi napokat” – legutóbb 2009-ben Brémában. A római katolikus egyház hasonló rendezvénye 2008-ban Mannheimben a kilencvenhetedik volt.

Elgondolkodtató, hogy a keresztény egyházak összefogásával rendezendő találkozó gondolata csak a 21. század elejére érett be. Ez magyarázza azt a tényt, hogy a 2003-as berlini ökumenikus egyházi napok után mindössze másodszor voltak együtt Münchenben azok, akik szívügyüknek tekintik a keresztény felekezetek közös tanúságtételét. Tették mindezt úgy, hogy a május 12. és 16. között lezajlott találkozó nem az egyházak „hivatalos” szerveinek, vezetőinek javaslatára, hanem mind evangélikus, mind római katolikus oldalról civil kezdeményezés alapján jött létre.

Jogos tehát a kérdés, hogy mi az a közös alap, amely az ökumenikus egyházi napok megrendezését lehetővé tette. Két dolgot emelhetünk ki. Egyrészt tény, hogy az abban részt vállaló egyházak mindegyike a Bibliát tekinti hite forrásának, s mindannyian egyek a Szentháromság Istenbe vetett hitben. Ennek alapján tudták – a 20. században elindult ökumenikus mozgalom eredményeképp is – felismerni és kimondani a közös bizonyoságtétel alapját, tudniillik hogy több az, ami ma a keresztényeket összeköti, mint ami elválasztja. Ugyanakkor közősek azok a kihívások is, amelyekkel egyrészt az egyházon belül találkozunk, másrészt amelyek a társadalom részéről érkeznek az egyházak felé.

Az egyházi napok ökumenikus megrendezésének jelentősége tehát mindenekelőtt abban rejlik, hogy a résztvevők közös hitük alapján keresik a megoldást ugyancsak közös hitbeli és társadalmi kérdések közepette. Nem mással szembesültünk tehát Münchenben, mint azzal, hogy éppen ezért lehet a Kirchentag a keresztény hit mindennapi megélésének közös gyakorlóterepe, egy újfajta építkezés megkezdésének, folytatásának a helye és eszköze a társadalomban és a világban általában.

Az első ilyen ökumenikus egyházi napok 2003-ban voltak Berlinben. Mint az első alkalmon általában, itt is sok nyitott kérdéssel kellett szembesülni, ugyanakkor hatalmas érdeklődés övezte már az első próbálkozást is. Már ott megmutatkozott, hogy az emberek – felekezeti határokon is átlépve – alapvetően fontosnak tartják a közös bizonyoságtételt. Ebből merítve került sor az idén Münchenben a rendezvényre, s az említett biztató folyamatokra, kezdeményezésekre utalva is hangozhatott a találkozót mottója: „Hogy reményeséget legyen...” (1Pt 1,21)

Az *Evangelikus Élet* pünkösti számában *Fabiny Tamás* utalt arra, hogy a Kirchentag nem csupán az egész német kereszténységet érintő és lázba hozó esemény volt, amelyen a szervező felekezetek – természetesen módon – legfelsőbb szinten képviseltették magukat, hanem a legfelsőbb szövetségi állami vezetők, a tisztéről időközben váratlanul lemondott *Horst Köhler* köztársasági elnök és *Angela Merkel* kancellár is látogatást tettek Münchenben, és köszöntéssel, előadással szolgáltak a rendezvényen.

A német egyházak tehát az egy közös keresztény hit képviselőiként léptek a nyilvánosság elé, megvalósítva ezzel az ökumenikus mozgalom egyik legfőbb törekvését, amelynek célja éppen a keresztény hit erejének és az abból következő cselekedetek egész társadalomra nézve hasznos voltának kinyilvánítása.

Mindez éppen abban a helyzetben és időben történt, amikor az egyházak mindegyike kisebb-nagyobb válságokkal, bizonytalanságokkal, krízisekkel, tag- és bizalomvesztéssel küzd. A Kirchentagon az a közös bizonyoságtétel szólalt meg, hogy a keresztény hitnek vannak olyan tartalékai, amelyek ebben a helyzetben is mozgósíthatóak, s újra irányt tudnak mutatni; ezért bátran felvethető a legérzékenyebb, legégetőbb kérdések is, amelyek nemcsak az egész kereszténységet, hanem minden felelősen – azaz

önkritikusan és kritikusan – gondolkodó embert érintenek. A négy fő téma ilyen területeket jelölt ki:

- Felelősen cselekedni – kereszténynek lenni az egy világban.
- Együtt élni – kereszténynek lenni a nyitott társadalomban.
- Keresni és találni – kereszténynek lenni a sokféle nézet között.
- A hitet megélni – kereszténynek lenni az egyházak sokféleségében.

Nemcsak a találkozó mottója, hanem ezek a témák is arra buzdítottak minden résztvevőt, hogy ezeken a területeken mindannyian a reménység reprezentánsai legyünk, s ezáltal mutassunk utat a jövőbe, törekedjünk az igazságságra, a béke megőrzésére és megteremtésére, valamint a teremtett világ megővására. E közös kihívásokra azonban csak úgy adhatunk adekvát választ, ha az egyházak szervezeteiként és az emberek azok tagjaiként szembenéznek múltjukkal, azaz számba veszik, hogy mely esetekben tértek el a fenti elvek következetes alkalmazásától. Jó volt látni, hogy éppen a közelmúltban nagy vihart kavart gyermekmoleztálási és -bántalmazási ügyek összefüggésében nemcsak a témával foglalkozó újságcikkek, tanulmányok és könyvek születtek, hanem ökumenikus készség mutatkozott a problémák néven nevezésére, a róluk való párbeszédre és a megoldások közös keresésére.

Nem hagyhatjuk említés nélkül azt sem, hogy éppen a találkozó ökumenikus jellege tette nyilvánvalóvá azokat a határokat, amelyek a felekezetek között még mindig fennállnak. S bár határozott elvárások és igények fogalmazódtak meg a még meglévő problémák megoldására, komoly előrelépés a legégetőbb területeken nem történt.

Újra és újra nyilvánvalóvá vált, hogy a németek egyre inkább értetlenséggel szemlélnek a katolikus egyház gyakorlatát, amely továbbra sem teszi lehetővé a házasságot és a családi életet a papok számára. Több aláírás-gyűjtési akciót lehetett látni, amelyek keretében a cölibátus hatásait közvetlenül megtapasztaló nők és férfiak küzdenek egy újabb zsinat összehívásáért és a kérdés rendezéséért.

Ugyancsak a megoldandó kérdések között szerepelt – különösen a vegyes, azaz a felekezeteket összekötő házasságok példáján – az úrvacsorai közösség kérdése. Hiszen éppen itt a legnyilvánvalóbb, hogy nem tartható állapot, hogy azokat, akik a legbensőségesebb emberi közösséget élik meg nap mint nap, éppen a keresztény hit gyakorlása során fosztják meg a legnagyobb erőforrástól, a legszorosabb közösségben való részvételtől.

Továbbra sem volt tehát lehetséges az evangélikusok és a római katolikusok közös úrvacsoravétele, így többek között a záró istentisztelet is anélkül zajlott. Ugyanakkor többféle fórumon megszólalt az a meggyőződés is, hogy a teológiai gondolkodásnak, az ökumenikus párbeszédnek és megoldáskeresésnek együtt kell haladnia a gyakorlati lépésekkel, különben a túlzott entuziazmus további szakadásokhoz vezethet.

A második ökumenikus egyházi napok meg erősítették és bizonyították azt a meggyőződést, hogy valóban több dolog köti össze a keresztény felekezeteket, mint amennyi elválasztja. Újra nyilvánvaló lett, hogy a közös értékrend alapján a kereszténység közös meggyőződéssel és útmutatással léphet a társadalom elé, s mivel minden keresztény ember elsősorban keresztény, és csak azután társadalmi lény, ennek az útmutatásnak komoly mozgósító ereje lehet az egész társadalom, sőt az egész világ számára. Csak így lehet meggyőző az egyházak bizonyoságtétele.

Az egy évtizeden belül immár másodszor megrendezett német ökumenikus találkozó – amelyen nemcsak evangélikusok és római katolikusok vettek részt, hanem számos más felekezet képviselője, tagjai is – nyilvánvalóvá tette, hogy sem a jelenben, sem a jövőben nincs és nem lesz alternatívája a közös keresztény bizonyoságtételnek és a közös külső és belső kihívásokkal való együttes szembenézésnek.

A szerző – az ökumené témájából doktorált – teológus, evangélikus lelkész

„Meg kell kérdőjelezni a hatalmi struktúrákat”

► **Magasra csaptak az érzelmeik azon a pódiumbeszélgetésen, amelyre *Szexuális visszaélés a katolikus egyházban* címmel került sor május 14-én Münchenben, a 2. ökumenikus egyházi napok keretében. Sem a hallgatóság, sem az előadók nem tudták objektív távolságtartással kezelni a felvetődött fájdalmas kérdéseket, amelyek az egész katolikus egyházat krízisbe sodorták.**

Csaknem botrányba torkolt a rendezvény, még mielőtt elkezdődhetett volna. Az áldozatok egyike, *Norbert Denef*, aki több évtizeddel ezelőtt ministránként szenvedett el szexuális erőszakot, a színpad előtt állva hangosan követelte, hogy az előadók azonnal hagyják abba a hazudozást, és szálljanak le az emelvényről.

P. Klaus Mertes jezsuita szerzetes, a berlini Canisius Kollégium rektora, aki elsőként emelte fel szavát a visszaélések leleplezése érdekében, a tiltakozást túlkiabálva válaszolta: marad, és megtartja az előadását, mert erről a témáról igenis beszélni kell. A hallgatóság tapsal biztatta a folytatásra.

Ezek után megnyitóbeszédekben összefoglalta az eseményekből általa levont tanulságokat. Szerinte az áldozatnak az intézménnyel való kapcsolata sokkal fájdalmasabb, mint az, amit az áldozat tettes iránt érez. Az áldozatok konfliktusba viszik az intézményt, amely azután vagy saját magát látja szenvedő alánynak, vagy az áldozatot idealizálja. Mindkettőt tévút!

Amit Isten az egyháztól akar, azt az áldozatokkal való találkozásban találjuk meg – hangsúlyozta *Klaus Mertes*. Az egész helyzet tanulási esély az egyház számára. Erről a témáról beszélni kell. *Mivel a visszaélés lelki, bizalmi viszonyban történik, a Krisztushoz való eljutás lehetősége károsodik.*

A lelki hatalommal való visszaélést magában a rendszerben kell megelőzni. Ezért meg kell kérdőjelezni a katolikus egyházban működő hatalmi struktúrákat.

A publikum hangos ovációval kísérte azokat a még radikálisabb gondolatokat is, amelyeket *dr. Wunibald Müller*, a münsterschwarzachi Recollectio-ház vezetője, a lelki problémákkal küzdő papokkal foglalkozó pszichoterapeuta fogalmazott meg. Szerinte teljesen más kisugárzása lenne egy olyan papságnak, amely férfiakból és nőkből állna.

A nőknek azonos jogokat kellene adni az egyházban. Másrészt a szexuálisan éretlen homoszexuális férfiakat különösen fenyegeti a veszély, hogy pedofil magatartást vesznek fel. Ezt a rizikót felerősíti a homoszexualitásnak az egyházban való tabuizálása. Ezért *Müller* a homoszexuális érzéseknek a heteroszexuálisokkal egyenértékűként való elismerését követelte. Harmadsorban hangsúlyozta, hogy a cölibátusnak nem kényszernek, hanem egy érett döntés kifejezésének kellene lennie. Ezért olyan papságra lenne szükség, amely cölibátusban élő és házas papokból áll.

Összefoglalva kiemelte: a szexuális visszaélések nemcsak egyéni bűnök, hanem a rendszer bűneinek következményei. Ezért a rendszer alapvető változására van szükség, amelyhez az irányt nem a Róma felé, hanem az Isten felé fordított tekintet adhatja meg.

A gondolatindító beszédek után a meghívott egyházi és világi képviselők felszólalásaikban a probléma több aspektusát is igyekeztek körüljárni.

A német katolikus püspöki konferenciának a visszaélések kezelésével megbízott képviselője, *dr. Stephan Ackermann* püspök igyekezett az áldozatok szempontjait előtérbe helyezni. Elmondta, hogy folyik az új vezérelvek kidolgozása, amelyeket azonban valószínűleg csak szeptemberben fognak nyilvánosságra hozni. „Az elszene-

det kár anyagi elismerésével” kapcsolatban sem tudott meg konkrét összeget mondani. Hangsúlyozta, hogy a *legsúlyosabb gond az egyház iránti bizalom elvesztése, mert ez az emberek istenképére is kihat.*

Dr. Beate Merk, a bajor igazságügyért felelős miniszter asszony a jogi kérdéseket emelte ki. Szerinte meg kell hosszabbítani a szexuális visszaélésekre vonatkozó elévülési időt, illetve azokat bűncselekményként kell kategorizálni. *Dr. Gerhard Robbers* jogászprofesszor ezzel szemben kijelentette, hogy a büntetőjog nem mindig ad megoldást. Nemcsak az a lényeg, hogy megbüntessék a tettesteket, hanem inkább az, hogy segítsenek az áldozatokon. Ehhez szükség lenne az állam és az egyház együttműködésére.

A katolikus egyházban jelenleg működő megelőzési stratégiákról számolt be *Andrea Heim* (Német Katolikus Ifjúsági Szövetség, BDKJ). A feladatok a következők: a fiatalokat meg kell tanítani arra, hogy nemet tudjanak mondani; segíteni kell a felelősöknök, hogy érzékeljék, ha határátlépés történik; valamint átlátható struktúrákat, kommunikációs utakat kell létrehozni.

Új kezdeményezés az úgynevezett „önlekötelezés”: az ifjúsággal foglalkozó egyházi munkások és papok nyilatkozat aláírásával tehetnek fogadalmat arra, hogy tiszteltben tartják a rájuk bízottakat. Ennek a papírnak a kitöltésére egyébként az ökumenikus egyházi napok során is nyílt lehetőség.

A beszélgetés összességében megmutatta, hogy a katolikus egyház komolyan veszi a szexuális visszaélések kérdését. Am időre van szükség ahhoz, hogy a probléma minden részletére megoldást találjanak. A legnagyobb kérdés természetesen még mindig az, hogy milyen hatással lesz a krízis a katolikus egyház egész felépítésére, eddigi működésére, illetve milyen reformokra kerül sor.

■ ADÁMI MÁRIA

Kirchentag tanulságai

Az egyházi napok realitása

Az ökumenikus Kirchentagról hazafelé jövet csaknem minden egész és fél óra alatt valamelyik bajor rádióadás próbáltuk befogni. A hazánk felé legrövidebb utat jelentő A8-as autópályáról ugyanis elterelték a forgalmat, és a Münchentől nem messze lévő falvakon keresztülhaladva próbáltuk kideríteni, hogy a tíz-húsz kilométeres sebességgel végigvászorgott órák után mikor lódulhatunk meg újra.

A hírek rendre azzal kez-

hogy akik a két helyszín között utaznak, nem keresztény látogatók, hanem mi vagyunk. Mi magunk. Márpedig magunknak megadjuk azt a kényszerítést, hogy ne kelljen átszállnunk, ha ez kis szervezésel megoldható.

Amennyire természetes, hogy Németországban az egyházak a mindennapi élet részei, ugyanannyira érzem azt, hogy nálunk nincsen meg ez az egység. Mintha csak az elmúlt rendszer negyven éve

dődtek, hogy véget ért a városban az egyházi napok rendezvénysorozata, és hogy a záró istentiszteleten a metsző szél és a hideg eső ellenére is mintegy nyolcvanezren vettek részt. Majd ahogyan azt egy jól szerkesztett rádióműsörtől elvárhatjuk, a szervezők és a nevesebb résztvevők legizgalmasabb, korábban rögzített gondolatait vágták be.

Ültem a kocsiban, és mindössze nyolcórányi autóútra az otthon jelentő Budapesttől

vagy a hátrahagyott nyolc év burkolt istentelensége lövészárkba terelte volna az embereket.

Lehet, hogy a két ország népszámlálási adatait egymás mellé téve nem is találunk nagy különbséget a magukat kereszténynek vallók aránya között. Azt azonban nem mutatja ki egy statisztika sem, hogy mekkora kárt szenvedtek léleklében azok, akiknek hitük gyakorlása felért egy háborús helyzetbe csöppenéssel. Csaknem fél évszázad fásultsága pedig nyomasztó teher egy nemzetben.

München belvárosának utcáin a Kirchentag látogatói énekeltek és táncoltak, bent a Hofbräuhaus sörözőjében pedig a törzsvendégek beszélgettek. Mégse hinném, hogy azt mondták volna egymásra, hogy *ők*. Ott és akkor csak *mi magunk* volt. Vagyis tőlünk nézve csak *ők*. De ez már csak ócska játék a személyes névmásokkal. Akkor és ott a város és lakói együtt lüktettek a Kirchentaggal, és hiába is próbáltam elképzelni, hogy Magyarországon miként is festene egy ilyen rendezvény, nem tudtam kitalálni. Csupán az a szó ugrott be folyton: sehogy.

■ NAGY BENCE

az jutott eszembe, hogy itt mennyire természetes és magától értetődő, hogy ez az esemény szerepel első helyen a rádiós híradásokban. Nem mintha a korábbi napok ta-

pasztalatai nem ezt mutatták volna, ugyanis szerda és vasárnap között München városa a Kirchentagról szólt.

És ez nemcsak azért tűnt fel, mert a belváros sétá-

lótcaiban felállított több színpad között egész nap biliárdgolyóként verődhetett ide-oda, aki keresztény zenei élményekre vágyott – és nem az Olympiaparkba vagy a vásár területén lévő központi csarnokokba ment –, hanem azért is, mert például ez utóbbi helyszíneket a rendezvény ideje alatt közvetlen metrójárat kötötte össze, hogy a látogatók mozgását minél jobban megkönnyítsék.

Mondhatjuk persze, hogy mindez pénz kérdése, hiszen a Budapest méretű város alatt hat metróvonal kapcsolódik össze, mégis inkább azt gondolom, hogy ez a jelenség a figyelemről üzen. És annak az elfogadásáról és felvállalásáról,

Meglepetések és tanulságok

■ GÖMBÖCZ ELVIRA

Kritikusai szerint a német egyházi napok (Kirchentag) „elszigetelt” jelenség, amely valójában semmire nem jó, „csupán” annak az egy-két-háromszázezer embernek jelent némi színt az életében, akik az adott évben részt vesznek rajta. Ettől eltekintve a hétköznapi életben és a gyakorlatban semmi nem megy át belőle, bármennyire jók is az előadók és a pódiumbeszélgetések résztvevői, bármennyi tévécsatorna készít is esténként róla napi összefoglalót vagy közvetítést.

Anélkül, hogy vitakoznék a kritikusok véleményével, szeretnék néhány élményt és tanulságot megosztani olvasóinkkal az idei müncheni napokkal kapcsolatban. Ha ennek hatására néhányan kedvet kapnak ahhoz, hogy a jövő évi drezdai Kirchentagon vagy a – német mintára megszervezett – ez évi magyarországi Széllőrszál találkozóhoz részt vegyenek, akkor talán hatással lesz nemcsak a résztvevők hétköznapijaira, hanem a szélesebb közönségre is.

Magyarországról rendszeresen sokan vesznek részt a német egyházi napokon, de talán nem túlzás azt állítani, hogy még a tapasztalt „kirchentagosok” is nehezen tudnák megfogalmazni, hogy mit jelent számukra a rendezvény. A Kirchentag ugyanis nem pusztán előadások, pódiumbeszélgetések, aktuális és égető kérdések (idén például a klímaváltozás, az észak–dél konfliktus, Afganisztán, egyházi személyek szexuális visszaélései stb.), mely teológiai és filozófiai témák, komoly- és könnyűzenei koncertek, gyermek- és ifjúsági programok, lelki és spirituális műhelyek, hagyományos és modern liturgiával felépített istentiszteletek, továbbá ötletes közösségi megmozdulások keretbe foglalása. Mindez igaz rá, de ennél sokkal többről van szó.

A Kirchentag öt napja egy „egységes egész”, egyfajta „áramlás”, amelyhez a hivatalos programokon túl szorosan hozzátartoznak az ismerősökkel és ismeretlenekkel való találkozáások, a cserkészek segítő jelenléte a város minden pontján, a családi beszélgetések, a meglepetések vagy a megosztás megtapasztalása (élményeknek, programoknak, néha egy-egy szendvicznek a megosztása). Talán ez a titka annak, hogy tömegrendezvény mivolta ellenére a Kirchentag mégis személyes tud maradni.

A meglepetések egész különlegesek lehetnek. Számomra az egyik közülük az volt, amikor egy ismert zenész-énekes, Edzard Hüeneke, a Wise Guys együttes egyik tagja biblíatanulmányt tartott interaktív módon, a több ezer fős hallgatóságot közösséggé kovácsolva.

Egy másik meglepetést a tizenkét éves Felix Finkbeiner okozott. Felix sokak szerint csodagyerek. Gyakorlott elő-

adókat felülmúló magabiztossággal állt ki az ugyancsak több ezer fős hallgatóság elé, és csodálatos intelligenciával, bátorsággal és elszántsággal mesélt el, hogy miként jutott el iskolai házi feladatának teljesítésétől odáig, hogy létrehozta a Plant for the Planet (*Ültess fát a bolygóért!*) mozgalmat.

A mozgalom jelenleg ötvenhat országban aktív, és sok tizenéves gyerek fogott össze, hogy tegyenek valamit a klímaváltozás kérdésében. Véleményük szerint a politikusok mindig csak célokat tűznek ki, de nem valósítják meg őket. Ezért már nem hisznek nekik, hanem befogják a szájukat, azzal a mottóval, hogy „stop talking, start planting” (Ne beszélj, hanem ültess fát!; honlapjuk: www.plant-for-the-planet.org).

Felix és barátai azonkívül, hogy könyvet írtak, aktívan szervezik a klímaigazságosságért küzdő mozgalmukat. Támogatóik között szerepel Hans Küng teológus és sok neves politikus is. Felix nemcsak Németországban tart előadásokat, hanem – most már – világszerte. Többek között Kínában és New Yorkban is részt vett már sajtótájékoztatón, sőt Barack Obamának is tartott előadást.

A meglepetés egy harmadik fajtája volt, amikor Nancy Cardoso brazil lelkész az Amazonas területén élők küzdelméről beszélt teológiai megalapozással, és előadása végén, a reménytelen helyzet bemutatása után egy dalt énekelt el gyönyörű hangon portugálul a reményről és a szeretetről. Talán valami hasonlóra gondolhatott a Wise Guys is az idei Kirchentagra írt dalban, amikor megfogalmazták: „A remény hal meg utóljára; és a hit néhány hegyet már megmozgatott.”

Nem csak a Kirchentag-dal kritizálta az erőltetett gazdasági növekedést és – mivel a növekedéshez jóval több erőforrásra van szükség – a környezet leromlását. Sok meghívott – teológusok, politikusok, szociológusok, ökológusok – erőteljes szavakkal fogalmaztak.

Ulrich Duchrow szerint a fő probléma az, hogy a középosztály irreális tudatban él, ezért nem szolidárisan viselkedik, hanem a saját gazdaságát akarja bebiztosítani. Ezen kell tehát változtatni és őket a valósággal konfrontálni. Eckhard Nagel, a Kirchentag evangélikus elnöke a záró istentiszteleten úgy fogalmazott, hogy az emberségben és az egymásra figyelésben kell növekednünk a politikai és gazdasági élet által erőltetett „növekedés” helyett. A személyes érintettség keresztlátás az emberek készek változtatni gondolkodásukon. Ez egyrészt reményre ad okot, ahogyan a Kirchentag mottója is hirdette. Másrészt pedig feladatot jelent – nekünk mindannyiunknak.

A szerző teológus és közgazdász, az EHE tanársegédje

FOTÓK: LUKÁCS GÁBI

EDINBURGH 1910

Ökumené a misszióban – misszió az ökumenében

D. dr. Harmati Béla előadása az Evangelikus Külmisziói Egyesület közgyűlésén – Budapest, 2010. február 27.

▶ A keresztyénség legújabb kori történetét leginkább befolyásoló egyházi események között az első helyen említhetjük a skóciai Edinburghban 1910. június 14–23. között tartott missziói világkonferenciát. Nem ez az alkalom volt az első nemzetközi tanácskozás a keresztyén misszió ügyéről. William Carey Indiában működő baptista misszionárius 1810-ben Fokvárosba hívta össze a misszió munkatársait. A következő évtizedekben több ilyen missziós tanácskozás volt New Yorkban, Londonban és Liverpoolban. Az 1910. évi edinburghi konferencia volt azonban az, ahol gondos előkészülettel próbálták megtervezni a résztvevők a missziói munkában az ökumenikus együttműködést. John R. Mottnak, a konferencia elnökének megfogalmazása szerint „még ebben az évszázadban el kell jutnia az evangéliumnak minden néphez”, ehhez pedig ökumenikus összefogásra van szükség a különböző missziós társaságok, különböző egyházak között.

Az ökumené történése, Kenneth Scott Latourette szerint „Edinburgh volt a modern ökumenikus mozgalom születési helye”. Így kapcsolódott össze az ökumené és a misszió ügye, „ökumené a misszióban – misszió az ökumenében”.

A tanácskozás előkészítése és lefolyása

Hadd jegyezzem meg előljáróban, hogy külső formájában nem tekinthetünk a mai kor mértékével az 1910-ben megrendezett konferenciára, hiszen a jelenleg megszokott technikai eszközök, amelyek lehetővé teszik egy nagyobb konferencia előkészítését és lebonyolítását, akkor mind hiányoztak. A dokumentumok leírása, sokszorosítása, az előadások hangosítása, az esetleges tolmácsolás nehezebb feladatot jelentett, mint ma. Így érthető, hogy a résztvevők szinte mind angol anyanyelvűek voltak, ötszázan Britanniából és ötszázan Amerikából. A kontinentális Európa százhatvan küldötte mellett csak néhányan voltak jelen India, Kína és Japán „fiatal egyházainak” képviselőiben. Egyetlen afrikai résztvevő sem akadt, de hiányoztak Latin-Amerika, a római katolikus és az ortodox egyházak képviselői is. A többség férfi volt, bár a misszió munkájában jelentős számban tevékenykedtek nők is.

Edinburgh 1910 sikere az amerikai John R. Mott (1865–1955) munkájára vezethető vissza, aki az egyháztörténet kiemelkedő „interkonfesszionális” személyisége volt. Fiatal korában C. T. Studd angol evangélikusnak, a híres „Cambridge Seven” tagjának igehirdetése nyomán élte át személyes megtérését. A YMCA (Keresztyén Ifjúsági Egyesület) utazó titkára, majd a WSCF (Keresztyén Diákok Világszövetsége) főtitkára és elnöke harminchárom éven át. Kora legtöbbet utazó embere volt, aki tervszerű előkészítő munkával szervezte a missziói világkonferenciát.

A konferencia után, 1910-től működött a munkát folytató IMC, az International Missionary Council, és Mott élete végéig részt vállalt a keresztyén misszió szolgálatában. Ellenkezett a keresztyén szervezetek építésében az „interdenominational” és „denominational” (felekezeti) megkülönböztetést. Részt vállalt a Life and Work (Élet és Munka) és a Faith and Order (Hit és Egyházszerződés) 1925-ben Stockholm-ban és 1927-ben Lausanne-ban rendezett nagygyűlésében. 1946-ban Nobel-békedíjjal tüntették ki. 1948-ban az Egyházak Világtanácsa Amszterdamban tartott első világgyűlésén nyolcvanhárom évesen ő tartotta a megnyitó istentiszteletet. A magyar egyházakkal is jó kapcsolatokat ápolott. A másik kiemelkedő személy a

konferencia titkára, a skót Joe H. Oldham (1874–1969) volt. 1911-ben a folyvást bizottság titkára, majd az International Missionary Council főtitkára. Ebből a hivatalából indította el 1912-ben az *International Review of Missions* című folyóiratot, és lett a szerkesztője. Az első világháború kitörése után az angol gyarmatokon internált német misszionáriusok segítségére sietett, és az angol külügyi és gyarmatügyi hivataloknál nagy tekintélyt harcolt ki magának a misszió ügyeiben.

Afrika-szakértőként tartották számon; a kontinens nagy problémáját, a faji megkülönböztetést már 1924-ben megjelent könyvében (*Christianity and the Race Problem, London SCM*) elítélte. Kezdeményezésére alakult meg az afrikai kultúra védelmére és tanulmányozására szolgáló intézet (Institute of African Languages and Cultures), és ő töltötte be ennek adminisztratív igazgatói tisztét. Az 1930-as évektől kezdte tanulmányozni a modern államok strukturális és kormányzási problémáit (totális állam Keleten és Nyugaton). Ezekről a témákról számos tanulmánya és könyve jelent meg, kapcsolódva az ökumenikus mozgalom konferenciáihoz. Jelentős munkát végzett Edinburgh 1910 és Amszterdam 1948 teológiai-tanulmányi előkészítésében.

J. R. Mott és J. H. Oldham közös jellemzője volt, hogy a világ evangélikizációja, a misszió globális szolgálata ügyében tevékenykedtek, átlépték a konfesszionális határokat, és építették az ökumenikus kapcsolatokat.

Hasonló nagy hatású ökumenikus vezető, aki átvette tőlük a „stafétabotot” az Egyházak Világtanácsának későbbi főtitkára, a holland Willem A. Visser't Hooft (1900–1985) volt, ő szintén a WSCF (Keresztyén Diákok Világszövetsége) mozgalmából indult.

A konferencia előkészítését segítette, hogy megjelent a *keresztyén missziók világtanulmányja (Statistical Atlas of Christian Mission)*. Kétéves előzetes tanulmányi felkészülés után kerültek a kifejezetten munkakonferenciának, helyzetlemezésnek és tervkészítésnek jellemzett Edinburgh 1910 elé a nyolcpontos bizottsági napirend témái:

- (1) Az evangélium eljuttatása az egész nem keresztyén világhoz.
- (2) Az egyház a misszió területén.
- (3) Nevelési a nemzeti lét krisztianizálása viszonylatában.

(4) A missziós üzenet a nem keresztyén vallások viszonylatában.

(5) A misszionáriusok felkészítése.

(6) A misszió otthoni támaszpontja.

(7) Missziók és kormányok.

(8) Együttműködés és az egység elősegítése.

A konferencia témái és döntései közül csak a mai ökumenikus missziói helyzet számára leglényegesebbeket kívánom kiemelni. Nagy hangsúlyt helyeztek a misszió evangélikizációs folytatására, gondolva a misszionáriusok felkészítésére és kiválogatására. Próbálták feldolgozni a gyarmatosítás és a misszió feszültségét. A tanácskozást figyelemmel kísérte a brit közvélemény – beleértve V. György királyt –, valamint Németország gyarmati közigazgatása és Theodore Roosevelt, az Egyesült Államok korábbi elnöke is.

Fontos üzenetként hangzott el az egyházak számára a korábban sokszor csak mellékes feladatkénté gyakorolt misszióról éppen Randall Dawidsonnak, Canterbury anglikán érsekének állásfoglalásában, hogy a misszió az egyház életének középpontjában van a helye. Az érsek jelenléte és véleménye nemcsak a résztvevőkre tett nagy hatást, hanem a részt vevő egyházak teológiai és adminisztratív vezetőit közös missziói spiritualitással kapcsolta össze.

Az úgynevezett „fiatal egyházak” közötti együttműködés kihívást jelentett az otthoni „öreg egyházak” közötti egységtörekvések irányában. A skót David Livingstone misszionárius öröksége mellett a konferencia helyszíne emlékeztetett arra, hogy Alexander Duff személyében a misszió

nyek bizonyítékai voltak, és nem igazi partnerek. Különbséget tettek „fully missionised lands” (teljesen misszionált országok) és „not yet fully missionised lands” (nem teljesen misszionált országok) között, és a misszió sokszor „erőteljes expanziót” jelentett.

A környező világ és az emberiség olyan „környezetként” jelent meg, amelynek evangélikizációra és karitatív segítségre van szüksége. Az egyházak és a misszionált szervezetek olykor Isten világosságának és hatalmi központjának letéteményeseként léptek fel, ahonnan a környező „világ” megvilágítandó, felszabadítandó és „kommandírozandó” volna. Erős „aktivista mentalitás” és militarista kifejezések jellemezték ezt a hozzáállást.

Kenneth R. Rose visszaemlékezése (*Edinburgh 1910 – Its Place in History*) idézi David Bosch összefoglalását a „pragmatikus, megfontolt, aktivista, türelmetlen, magabiztos, célratörő, diadalmas” protestáns missziós hozzáállásról, ahol gyakran találkozhatunk az agresszió, a támadás, a hódítás és a keresztes háború fogalmával. Ez a 18–19. században előforduló missziós gondolkodás alaposan megváltozott, hiszen ma már Afrika, Ázsia és Latin-Amerika egyházai adják a keresztyénség többségét.

A konferencián a Dél-Indiát képviselő V. S. Azariah megrázó szavakkal méltatta és köszönte a misszionáriusok áldozatát. A misszió helyzetét jelentősen befolyásolták a gyarmati felszabadítási folyamatok, az egyes országok függetlenségi törekvései. Egyes országokban – mint például Indiában – az új kormányok szembe-

tenie a korábban az együttműködéstől elzárkózó anglo-katolikus anglikán missziós csoportokkal is. Az ortodox egyházakkal és a római katolikus egyházzal való kapcsolatfelvétel a misszióban csak Edinburgh után, néhány évtizeddel később jelentkezett.

A „missziós fiatal egyházak” 1910 körüli helyzetét és az „anyaegyházakkal” történő összehasonlítását jól jellemzi az a történet, amikor megkérdezték a Srí Lankán (korábban Ceylon) alakult anglikán egyházzal annak püspökét. Ő azt válaszolta, hogy a Srí Lankán élő anglikán egyház külső megjelenésében teljesen olyan, mint az angliai, „csak nyári öltözetben”. Tehát a gyülekezetek megszervezése, a templomok építési stílusa, a liturgia mind-mind olyan, mint az anyaegyházban.

A misszióban megjelent kezdeti „Európa-centrizmus” gondolatvilágát a huszadik században háttérbe szorították a misszió munkája nyomán létrejött fiatal egyházak. Hadd tegyem itt most fel azt a messzire vezető kérdést: mit válaszolhatunk ma az ökumené összefüggésében azokra a „fiatal egyházi” felvetésekre, hogy vajon nem lehetne-e nekik „megspórolni” a korábbi évszázadok európai történeti-konfesszionális teológiai vitáit? Hiszen számukra idegen világ a középkori pápaság, a vallásháborúk vagy a felvilágosodás!

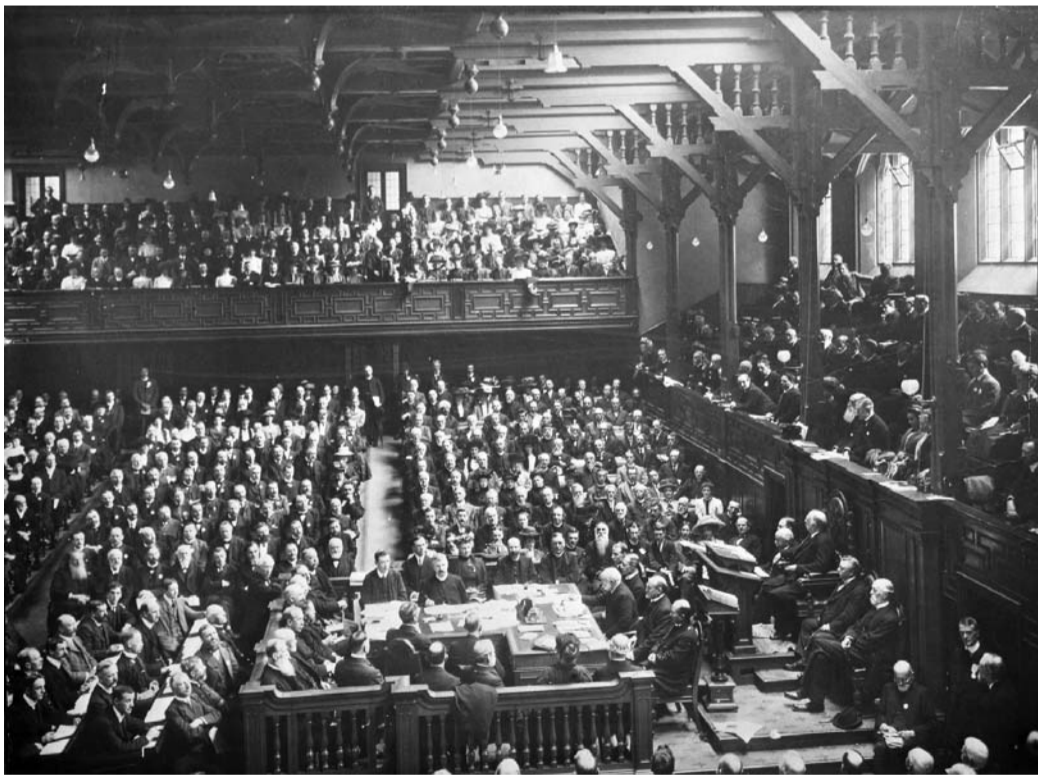
Edinburgh 1910 segített lezárni a misszió korábbi merev „konfesszionális” és „Európa-centrikus” koncepcióját. A misszió korábbi záradaiából is akad jó példa, mint az 1659-ben megjelent pápai instrukció a Kínában térítő szerzetesek számára arról, hogy nem Európa egyházi „útjait”, külsőségeit, hanem a hitünket kell továbbadni. Az együttes ökumenikus munkára hangsúlyt tevő International Missionary Council az Egyházak Világtanácsának 1961-ben Indiában, Újdelhiben rendezett nagygyűlésén csatlakozásával tette teljes ökumenikus elkötelezettségét.

A missziós szervezetek nem léptek be előkészítés nélkül szervezetenként is az ökumenébe: öt nagy konferencián tárgyalták meg a részleteket (Jeruzsálem, 1928; Tambaram, 1938; Whitby, 1947; Willingen, 1952 és Accra, 1958). Az ökumenikus mozgalom nagy eseménye volt, hogy 1961-ben az ortodox egyházak is csatlakoztak az Egyházak Világtanácsához.

Ökumené a misszióban – misszió az ökumenében

Nagy vonásokban emlékeztünk most arra, hogyan kapcsolódott össze a Jézus Krisztus parancsa nyomán végzett misszió a keresztyén egységkeresés, az ökumené mozgalomával.

Edinburgh 1910 jelentősége a protestáns egyházak, sőt az egész keresztyénség számára csak a római katolikus egyház II. vatikáni zsinatának (1962–65) jelentőségével vetekszik. Láttuk, hogy J. R. Mott és J. H. Oldham konferenciával kapcsolatos imádságait kérésükön felül meghallgatta az Úr.

ős tudományok első teológiai professzora és a konferencia titkára, J. H. Oldham is skót volt. Személyük a „hátszínre” jelentőségét húzta alá.

Tanulságok

Vizsgálunk kell azt a kérdést, mennyiben befolyásolta a későbbi ökumenikus fejlődést a konferencia.

Mindaz, amit az akkori geopolitikai helyzetről, a különböző gyarmati vagy félgymarmati sorban élő országok társadalmi-szociális fejlődéséről megállapítottak, az első és különösen a második világháború után alapvetően megváltozott.

Beszéltek a fiatal egyházakról, a missziós területek eredményeiről, de 1910-ben ezen egyházak képviselői inkább a nyugati missziós eredm-

kerültek a misszió és a létrehozott fiatal egyházak képviselőivel, míg a legkésőbb, csak 1980-ban függetlenné váló Zimbabwe erre az ellenkező példa.

Jelentős hatása volt annak a ténynek, hogy Edinburghban szinte minden nagyobb missziós társaság, missziót és evangélikizációt folytató egyház és szervezet képviselői találkoztak. Az önállóságukra, sajátos módszereikre és külön szervezeteikre annyira sokat adó missziós képviselők a világ helyzetének és benne a keresztyénségnek az elemzése, a beszámoló hatására felismerték, hogy a misszió és evangélikizáció munkája a jövőben csak ökumenikus együttműködéssel történhet. Sikerült a konferenciának kapcsolatot kiépí-

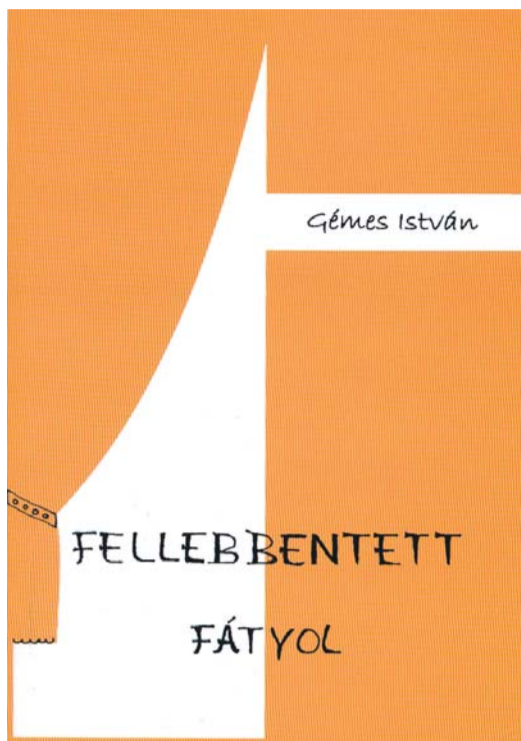
Ajánló sorok

Az igehirdetés nehéz mesterség. Leginkább az igehirdetők tudják ezt. De tudjuk mi, laikusok is, akik hallgatjuk a prédikációkat. A tisztelt Olvasó is tapasztalta már, hogy némelykor, talán nem is ritkán hiányérzete van egy-egy igehirdetés után. Miként azt is, hogy épp az ellenkezőjével találkozunk: mintha egyenesen hozzá beszélt volna a lelkész, s a prédikációs gondolatok foglalkoztatja napokon át. Van, amikor provokál bennünket a prédikáció, van, amikor megerősítő, vigasztaló hatását érezzük. Miért van ez? Mert felkészült vagy felkészületlen volt a prédikátor? Mert antennánk nem volt fogadásra beállítva?

Megtisztelő a feladat, hogy ajánló sorokat írhatok e prédikációgyűjtemény elé. A prédikációgyűjtemény mint műfaj miatt is, meg a szerző miatt is. Mert a „jó hír”-re, az evangéliumra persze hogy szüksége van az embernek. De azért is, mert jól ismerem a szerzőt. Hallgathattam is, főként pedig olvastam és olvasom igehirdetéseit. Könnyű dolgom van tehát, mert pontosan tudom, hogy Gémes István életével is éli meggyőződéses hitét, tudós, sokirányú érdeklődéssel megáldott lelkész, hiteles, szókimondó ember, élete csupa szolgálat. S miért fontos ez itt és most? Azért, mert a jó igehirdetés legfontosabb „eleme” az igehirdető. Ha ugyanis emberként és teológusként nem hiteles a pap, prédikálhat, amit akar, nem veszik komolyan: hogyan vezethetne ilyen ember bárkit is hitre?

Nem maradhat említetlen: az 1953-ban Szarvason fölszentelt, 2008-ban Károli Gáspár-díjjal kitüntetett lelkész Magyarországon, Dániában, Svédországban, Brazíliában és Németországban is szolgált, s ma már nyugdíjasként, de széles körű aktív-

tással szolgál továbbra is Németországban, szoros kapcsolatot tartva a magyarországi egyházzal. Jézus- és Pál-kutatóként, folyóirat-szerkesztőként és kiadóként (*Útitárs, Koinonia*), a rádiómisszió negyedszázadon át tevékeny munkatársaként, a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkigondozók Munkaközösségének

(KÉMELM) tíz éven át volt elnökeként, tudományszervező és -népszerűsítő lelkészként, több mint ezer kötet, tanulmány és cikk szerzőjeként sok-sok hiteles tapasztalat és tudás aranyfedezetével írta meg azokat az igemagyarázatait, amelyek ebben a kötetben helyet kaptak.

Az ige közvetítésének eszköze a nyelv. Gémes István szuverén módon bánik a nyelvvel, anyanyelvével. Nem követi az ájtatos stílust, amellyel a mai posztmodern korban nem sokra menne. De idegen is tőle ez a stílus.

A valóságban mindig is két lábbal a földön járó lelkészként változatos, célratörően pragmatikus nyelvezetet használ. Stílusával is képes lekötni a figyelmet, pontosabban fogalmazva stílusát ügyesen használja a figyelemfelhívás eszközeként: a stíluslehetőségeket a célnak és helyzetnek megfelelően alkalmazva ébreszt gondolat- és érzelmi visszhangot. Mesteri módon tudja beleszőni mondataiba azokat a művelődéstörténeti és szómagyarázatokat is, amelyek a Biblia világának megértéséhez szükségesek. Nem feledkeznek meg arról sem, hogy hallgatósága (és olvasói) milyen világban élnek: a jelen bizonyos ismert eseményeire utalva teremt kapcsolatot a bibliai mondánival és napjaink életfolyása között, s vonja be a hallgatót és olvasót a továbbgondolkodás folyamatába. Magától értődik: a hosszú lelkési pálya s a több országban végzett szolgálat Gémes István esetében is bőven kínál municiót arra,

hogy személyes tapasztalás tényeivel színesítve segítse megértetni a szakrális üzenetet.

A lelkész magvető. A prédikációkkal is magot vet. Ez a könyv is magvetés egyrészt, másrészt a sarjadás erősítése. Örömmel és abban a meggyőződésben ajánlom a tisztelt Olvasó szíves figyelmébe a kötet prédikációit, hogy olvasva őket lelki épülésben lesz része.

Budapest, 2009. IX. 5.

■ DR. KISS JENŐ
egyetemi tanár, az MTA tagja

Napfényes nappalon, sötétlő éjjelen
Légy velem, ne hagyj el, édes jó Istenem.
Kísérgess utamon vezérlő kezdeddel,
Ha fejemet lehajtom, álmodom ne vedd el.
Éreztesd lelkemmel Szentlelked erejét,
Láthassam munkámnak kedvező sikerét.
Ha belső bánattól elsötétül orcám,
Legyen vigasztaló, kedves szavad hozzám.
Boldogítsd magadnál, akik már pihennek!
Ó, áldd meg azokat, kik drágák szívemnek!
Azt is áldd meg, Uram, ki sebet vág szívemen!
Légy velem, ne hagyj el, édes jó Istenem.
Ámen.

Kovács Gáspárné (Lajoskomárom) imádsága

HETI ÚTRAVALÓ

Krisztus mondja: „Aki titeket hallgat, engem hallgat, és aki titeket elutasít, engem utasít el.” (Lk 10,16)

Szentháromság ünnepe utáni első héten az *Útmutató* reggeli és heti igéiben – miként az egyházi esztendő

most kezdődő második felében is mindenkor – Isten hív minket. Hittelt figyeljünk a hívó szóra; s mert Jézus eglyénege az Atyával, aki őt elutasítja, „azt utasítja el, aki elküldött engem” (Lk 10,16b). „Áldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja, aki megáldott minket minden lelki áldással a Krisztusban.” (Ef 1,3; Lk) „Minden hű keresztyén csak Krisztusban bizzék, mert tudja, hogy Krisztus néki örök oltalma.” (GyLK 700) Az üdvösség nem pénz, de hit kérdése, s jobb kenyeret koldulni e földön, mint vizet koldulni a pokolban. Így figyelmeztet Urunk a névtelen gazdag és az Isten és Ábrahám előtt jól ismert Lázár történetével. A hívók atyja üzeni népének: „Ha Mózesre és a prófétákra nem hallgatnak, az sem győzi meg őket, ha valaki feltámad a halottak közül.” (Lk 16,31) Jézus feltámasztotta a másik Lázárt, ezért a nagy tanács elhatározta megölését, pedig nem csak Mártának mondta: „*En vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbenem, ha meghal is, él; és aki él, és hisz énbenem, az nem hal meg soha.*” (Jn 11,25–26) János így tanít: „*Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten is őbenne*”; ezért „*aki szereti Isten, szeresse a testvérét is*” (1Jn 4,16b.21). Mindezeket dr. Luther így összegzi: „Hit nem lehet szeretet nélkül; mert ha hitemmel megismerem, hogy mennyire szeret engem az Isten, a szív a felebaráti szeretet-höz lát hozzá.” Jézus kiküldte hetvenkét (!) tanítványát, így: „*Gyógyítsátok az ott lévő betegeket, és mondjátok nekik: Elközelített az Isten országa.*” (Lk 10,9) Egy „ó” példa Isten igéjének elutasítására: Jeremiás leírta jövendöléseit Bárúkkal, de Jójákim király elégeti a tekercset. A próféta újból lediktálja beszédeit, s ebben ez az Úr Isten döntése: „*Elhozom rájuk mindazt a veszedelmet, amit megmondtam nekik, de nem hallgattak meg.*” (Jer 36,31) Pál Krisztus apostolaként nyíltan hirdette Isten evangéliumát, „és kérve kértünk titeket: éljétek az Istenhez méltó módon, aki az ő országába és dicsőségébe hív titeket” (1Thess 2,12). Péter megbízatása Jézus nyájának legeltetésére és őrzésére szült, ennek előfeltétele az Úr hívásának való engedelmeskedés: „*Kövess engem!*” (Jn 21,19) Az Úr Jézus mindegyikünkéről jól tudja, hogyan, milyen (filia vagy agapé) szeretettel szeretjük őt viszont. Ő előbb szeretett minket, s önmagát adta értünk, így szolgált nekünk. Ennek fényében milyen méltatlan minden versengés az ő mindenkori követői között! Ezért „*aki a legnagyobb közöttetek, olyan legyen, mint a legkisebb, és aki vezet, olyan legyen, mint aki szolgál*” (Lk 22,26). Pál fogsága is az evangélium elterjedését szolgálta. „*Mert miről is van szó? Egyedül arról, hogy Krisztust hirdetik, és én ennek örülök.*” (Fil 1,18) „*Jézus hív: »Jertek én utánam! / Hűségesen kövessetek!*» (...) / Kövessük őt, a drága Mestert!” (EÉ 438,1.5) Jövök!

■ GARAI ANDRÁS

A cica döbbenete

Van egy macskám. Gyönyörű, okos, koromfekete cica. Sok örömet szerez, de időnként előfordul, hogy „összeakaszjuk a bajszot”. Újabban azért, mert rendre hordja nekem az egereket.

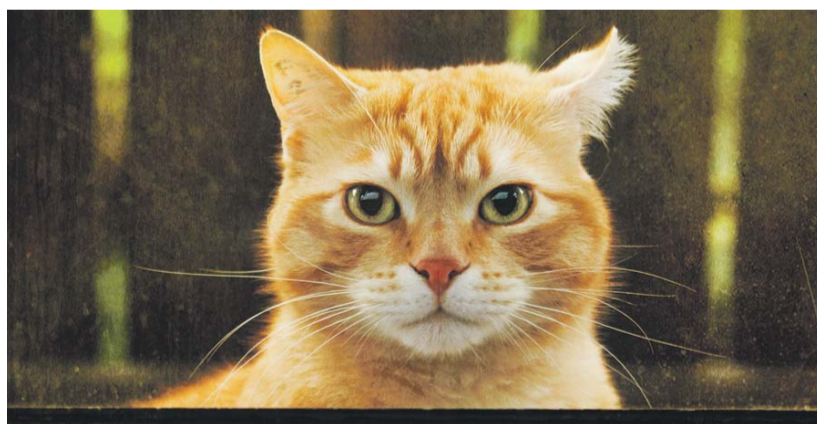
Azzal nincs bajom, hogy járja a hártárt, és elcsípi a kis rágcslókat, hiszen ez a dolga, ezt kódolta belé a Teremtő. De az már szörnyen kiborít, ha elhozza nekem a szerzeményeit. Lelkesen beszalad az előtérbe, szájából kilóg az élő egér, és így célozza be a lakásajtómat. Szerencsére eddig mindig sikerült újtját állni, a lépcsőig se jutott el. Söprűvel és heves szívdobogással (merthogy nagyon félek az egerektől) próbálom meg ilyenkor kifelé terelni. A cicus persze nem érti, mi bajom van. Döbbenet néz rám, és szinte hallom a gondolatait. Miért nem örül a gazdi, mikor ő ilyen ügyes volt, és tette a dolgát?

Macskám értetlenkedése eszembe juttatja, hogy mi, emberek is gyakran élünk át hasonlót. Amikor kedveskedni akarunk valakinek, s a legjobb szándékkal teszünk valamit, talán pont az ellenkezőjét érezzük el: a másik nem örül, megbántódik, érezte-ti, hogy terhére vagyunk. Amikor felköszönt az unokánk, és hoz valami drága ajándékot, mi talán azt mondjuk: minek költöttél, inkább segítenél bevásárolni vagy takarítani! Amikor barátunk életét próbáljuk könnyíteni azzal, hogy megóvjuk egy kudarcától, ő nehezményezi, amiért beavatkoztunk az életébe. Vagy amikor Istennek szeretnénk a kedvében járni: olyan döntéseket hozni, olyan

véleményt képviselni, olyan úton járni, amely az ő akaratával egyezik, de ez nem sikerül... Mi a gond? Hol hibáztunk?

„*Bizony, a ti gondolataitok nem az én gondolataim, és a ti utaitok nem az én utaim – így szól az Úr. Mert amennyivel magasabb az ég a földnél, annyival magasabbak az én utaim a ti utaitoknál és az én gondolataim a ti gondolataitoknál.*” (Ézs 55,8)

A macska nem érti: nem az a baj,

hogy megfogta az egeret, s még csak nem is az, hogy ezt büszkén megmutatja a gazdájának, hanem egyszerűen arról van szó, hogy a rágcslónak semmi keresnivalója nincs a lakásban. Úgy tűnik, hiába próbálom ezt megértetni vele. Képtelen felfogni. Túl magas ez számára.

Isten gondolatai, útjai is sokkal magasabbak vannak, mint a mieink. Sokszor mi sem értjük. Erőlökünk, értetlenkedünk, igyekszünk, vitatkozunk, imádkozunk, de mindez meg-

haladja értelmünket. Alázattal be kell ismernünk, hogy a Mindenható dolgai túl magasak számunkra. Mit tegyünk hát?

Ismét a cicus viselkedése igazít el. Egy-egy ilyen utcára való kipenderítés után is mindig visszajön. Én örömmel fogadom, ő pedig lelkesen fészkel be magát az ölembe, és lökdösi a kezemet jelezve, hogy itt az ideje a simogatásnak, fejvakarásnak...

Nem esem kétségbe, ha azt tapasztalom, hogy a másik ember nem úgy fogadta kedveskedésemet, ahogy szerettem volna – akkor is odamehetek hozzá, megölelhetem, szerethetem. S nem roppan meg a hitem, ha szembesülök azzal, hogy az én gondolataim nem azon a szinten vannak, mint az Uréi – akkor is hívogató, és szeretettel átölel. Hisz a gyermeke vagyok, és Fiát adta értem.

■ HULEJ ENIKŐ

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Példabeszédek

▶ **Válasszátok ki a rajzok segítségével, hogy melyik szó hiányzik az alábbi versekből, amelyek a Példabeszédek könyvében olvashatók!**

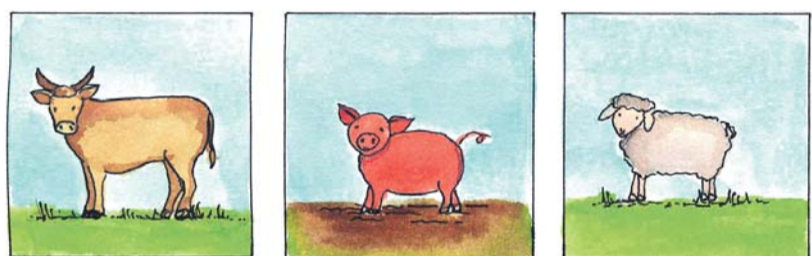
Élet ez azoknak, akik megragadják, és akik rá támaszkodnak, boldogok. (Péld 3,18)

Bölcsesség költözik-be, és az ismeret gyönyörködte ti lelked. (Péld 2,10)

Jobb egy tányér főzelék ott, ahol szeretet van, mint a hizlalt , ahol gyűlölet van. (Péld 15,17)

Hallgass, fiam, apád intésére, és ne hagyj el anyád tanítását, mert ékes koszorú ez a fejedre és ékszer a! (Péld 1,8-9)

RAJZOK: JENES KATALIN

A hitoktató szemléletesen magyarázza, hogyan szaporította meg Jézus a kenyeret, a halat, és vendégelte meg a tömeget. Matyi, a vendéglős fia megkérdezi:

– Innivalót nem szolgáltak fel?

Az istentiszteleten a karzaton Petike ütemesen rugdosni kezdi a padot.

– Légy szíves, hagyd abba! – szól rá az anyja.

– Tudom, tudom – mondja megadóan a kisfiú. – Ugyanúgy, mint otthon: „Ilyenkor alattunk még alszanak”

A lelkész Saulról beszél a kis hittanósoknak.

– És akkor a nép Sault ültette a trónra...

Az egyik gyerek súgva megkérdezi a mellette ülőtől:

– Te, mi az a trón?

– Még ezt sem tudod? Hát a bili szebbik neve.

A gyerekek azt kapják házi feladatként, hogy rajzolják le, mi tetszik nekik legjobban a templomban. A következő hittanra a kis elsősök sokféle

HUMORZSÁK

képet hoznak: ki a szószerket, ki az ol-tárt vagy az orgonát rajzolta le.

– Sári, neked miért üres a papírod? – kérdezi a hitoktató.

– Én a jó Istent akartam lerajzolni, de ő láthatatlan.

– Miért hiányoztál tegnap a hittanórától, kisfiam?

– Férjhez ment a nővérem.

– Rendben van, de többet ne forduljon elő!

– Meséld el, hogyan zajlott a kánai menyegző!

– A fiatal pár meghívta Máriát a lakodalomba. Jézus szintén elment, és mivel magával vitte a tanítványait, elfogyott a bor.

Gyereknapi az „Üllőin”

Szokatlan látvány fogadta a betérőket május 28-án, pénteken az egyházunk országos irodájának otthont adó épület, az Üllői út 24. udvarán. A korlátokon és a kopár falakon színes se-lyemszalagok, virágok, lufik lengedeztek, a megszokott autósokadalom helyett ülőpárnák és terített asztalok foglalták el a néhány négyzetméternyi helyet, a motorzajt pedig vidám gyerekzsivaj és nevetés váltotta fel.

A gyereknapi alkalmából a házban dolgozók gyermekeinek szervezett egy kellemes délutánt *Mekis Viktória* országosirodaigazgató-helyettes, *Buda Annamária*, a diakóniai osztály vezetője, illetve *Pál Marietta* gyermek- és ifjúsági referens.

A háromórás együttélés során *Boda Zsuzsa*, az *Evangélikus Élet* szerkesztőségvezetője szervezett játékot *Luther Márton* életéhez kötődően, *Róka Szabolcs* mesemondó, tanár-ember pedig *A pórul járt farkas* című interaktív mesejátékba vonta

A 95 tétel „kiszögezése”

be nagy sikerrel a közönséget. A gyerekek emellett sokféle rejtvényt oldhattak meg, számos kézműves-foglalkozás közül választhattak, táncot

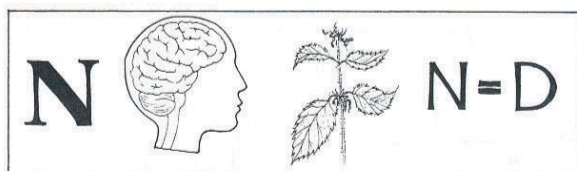
tanulhattak, vagy épp különféle labdajátékokban próbálhatták ki ügyességüket.

■ NAGY BENCE felvételei

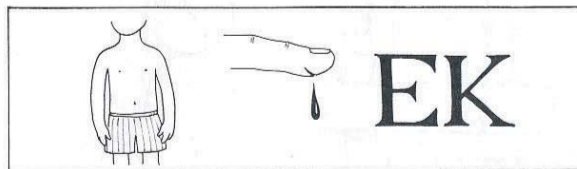

Róka Szabolcs interaktív mesejátéka a nézőkből alakított, alkalmi társulattal

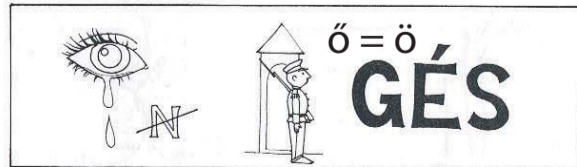
A gyereknapi feladatokból...

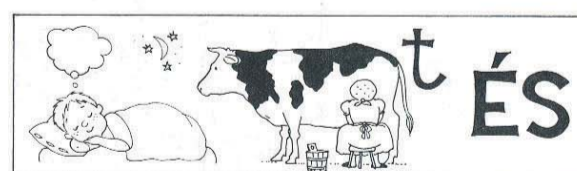
2. kép

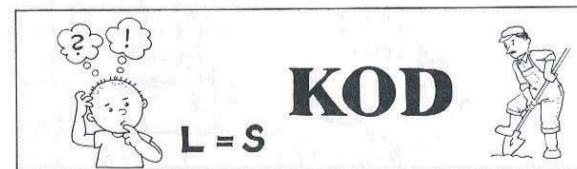
3. kép

4. kép

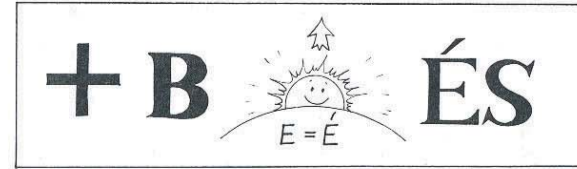
6. kép

7. kép

8. kép

Szószekoltárt vigyenek!

► A muzeológus számára mindig öröm, ha időről időre előkerül a múltból egy-egy megviselt állapotú, régi emlék, legyen az szobortöredék, oltárterítő vagy ónkanna. Igazi ritkaságnak számít, de néha előfordul az is, hogy egy poros festményt vagy szakadozott oltárképet találunk valamelyik gyülekezetben. Most azonban meglepő módon nem töredék, nem születte, korhadt faragvány, hanem egy egész szószekoltár került elő – ráadásul kifogástalan állapotban – a Dél-Pesti Megyei Egyházmegyéhez tartozó Pusztavacscon.

A község jelenleg Gyón szórványa, de a múltban Nyáregyháza is gondozta az itt élő evangélikusokat. A falu történetének érdekessége, hogy a 19. században benősülés következtében a település a Szász-Coburg herceg, Ferdinánd tulajdonába került, és a család birtokában maradt egészen 1944-ig. A gazdasági fejlődés feltehetően a tulajdonosváltás után indult el a 19. század második felében. Ekkor kerültek Pusztavacsra a herceg által

betelepített lengyel és szlovák telepesek. Az evangélikus szlovákok számára a herceg az egyik középületben imatermet rendezett be padokkal és szószekoltárral, a hátoldalon lévő évszám tanúsága szerint 1895-ben. A mennyezetet díszítő festéssel látta el.

A helybéli evangélikusság mára csaknem teljesen kihalt, és az önkormányzat épületében lévő imaterem szinte feledésbe merült. Illetve csak merült volna, ha az önkormányzat nem kéri fel a gyóni lelkészt, hogy ha

lehetőséges, tegye szabaddá az épületet.

A terembe lépőt az az érzés fogja el, mintha csak az imént hallgatott volna el a nem létező orgona, mintha csak az előbb hangzott volna el az istentiszteletet lezáró áldás. Az oltáron még most is ott van a fehér terítő, rajta az *Erős vár a mi Istenünk* felirat. A térdeplőrác sarkain található, faragott adománygyűjtő tányérokon kis fehér hímtett terítő várja a hívők adományait. A történelem egy képkockája kimerevedett, és az eltelt időre csak a por és a pókhálók emlékeztetnek.

Most egy kifogástalan állapotban lévő templomi berendezés keresi helyét az egyházban. Olyan gyülekezetek jelentkezését várja a lelkész, *László Milán* és az Evangélikus Országos Múzeum, ahol hiányzik az épületbe korban és méretben illő (3 méter széles, 5 méternél magasabb és 1,56 méter mély) szószekoltár.

■ DR. HARMATI BÉLA LÁSZLÓ
múzeumigazgató
(Evangélikus Országos Múzeum)

Új szakaszt nyit a népfőiskola

Felnőttképzési tapasztalatátadó konferencia Szarvason

► Öt évvel ezelőtt kezdte meg működését Szarvason a Tessedikkel a XXI. Századba – Második Esély Népfőiskola, azóta megszakítás nélkül zajlanak a hátrányos helyzetűek számára szervezett képzések. Az idén februárban befejeződött tanfolyamon negyvenen végeztek, majd bizonyítványokkal el is helyezkedtek szociális ápolóként, illetve takarítóként. A népfőiskolát működtető ótemplomi evangélikus egyházközség ismét sikerrel vett egy akadályt: a *Társadalmi megújulás operatív program* (TÁMOP) pályázatán elnyert mintegy harminckilencmillió forintból valósulhat meg a legújabb projekt. Tapasztalataik átadására, illetve az újabb kezdeményezés nyitányaként május 27-én konferenciát rendeztek a helyi Liget Wellness- és Konferenciáshotelben.

2010. március 1. és 2011. augusztus 31. közötti időszakra tervezték. E tizen-nolc hónap alatt száz szakembert kívánnak kiképezni, akik a harminckilencmillió forintnyi pályázati támogatásnak köszönhetően ingyen tanulhatnak. A népfőiskola terveinek megvalósulásához támogatást nyújt a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség is,

dolgozott módszertani újításokat szélesebb körben kívánja elterjeszteni. Ehhez kapcsolódva több saját kidolgozású, akkreditált programot oktatnak majd, melyekre a felnőttképzésben vagy szociális területen dolgozó szakembereket várnak. A képzésekhez minden hallgató megkapja a kapcsolódó módszertani ki-

Dr. Pintér Gábor prezentációja

Hogy mit is takar az új kezdeményezés, arról Buda Annamáriának, egyházunk diakóniai osztály vezetőjének referátuma után hallhattak a jelenlévők. A *Magyarországi Evangélikus Egyház és a felnőttoktatás* címmel az előadó visszatekintett a múlt-ra, röviden ismertette Tessedik Sámuel (1742–1820), a dán *Nikolaj Frederik Severin Grundtvig* (1783–1872), valamint *Sztehlo Gábor* (1909–1974) munkásságát.

Lázár Zsolt *Tapasztalatátadási feladataink az új projekt kapcsán* címmel tartott előadást. Az ótemplomi egyházközség igazgató lelkésze – aki egyébként épp aznap ünnepelte a gyülekezetbe történt beiktatásának tizedik évfordulóját – beszámolt arról, hogy a kezdetektől, azaz 2005. január 15-től 2010. február 28-ig 399 fő vett részt a népfőiskolai képzésben. Végbizonyítványuk megszerzése után a hallgatók 52 százaléka tudott elhelyezkedni.

A legújabb projektről elmondta: a

közreműködő szervezatként pedig az ESZA Társadalmi Szolgáltató Non-profit Kft.

Az elképzelésekről további részleteket árult el Gaál Roland szakértő. *Tudástranszfer és tapasztalatátadás a sarvasi népfőiskolán* című beszámolójában az általuk kidolgozott – a felnőttképzésben újdonságnak számító – metódust, az úgynevezett *sakmai-lelki erősítő módszert* (SZLEM) emelte ki. Ennek lényege, hogy a szakmai képzésen túl azonos súlyt kap mind a közösségépítés, mind a diákok önismereti tréningje, vagyis cél a lelki megerősítésük is. A népfőiskolai képzés segít abban, hogy a résztvevők a munkanélküliség miatt kialakult „gyász” ellenére felfedezhessék az önmagukban rejlő szakmai és emberi értékeket, és pozitív személyes példával nyújthassanak segítséget másoknak is.

Az új program során a népfőiskola az általa korábban – úgynevezett *Equal programja* keretében – ki-

adványokat is. Az írásos anyag mellett a népfőiskola munkatársai bemutatott filmeket is készítenek. Az érdeklődők továbbá szociáliskompetenciafejlesztő tréneri képzésen vehetnek részt.

Az utóbb említett tanfolyammal kapcsolatban – a majdan Szarvason oktatók közül – dr. Pintér Gábor főiskolai tanár a pszichodráma történetéről és fontosságáról beszélt *Trénernek lenni Európában: kihívás, lehetőség, felelősség* címmel. Dr. Decker Edit klinikai szakpszichológus, pszichodráma-vezető *A közösség ereje – a csoport dinamikájának szerepe a felnőttképzésben* című előadásában a csoportnak mint a változásra lehetőséget nyújtó közegnek a jelentőségét emelte ki. A konferenciát *Kertai Katalinnak*, az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány Equal-programvezetőjének *A munkaerő-piaci kompetenciák szerepei és lehetőségei* című referátuma zárta.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Húszéves az MTV vallási szerkesztősége

Egyházi vezetőket, illetve a vallási műsorokat készítő egyházi és technikai munkatársakat látott vendégül a Magyar Televízió (MTV) vezetősége május 28-án az intézmény Kunigunda utcai telephelyén, hogy

is folyamatosan lehetőség van vallási műsorok készítésére és sugárzására. Ugyanakkor – felidézve az indulás éveit – többen javasolták, illetve kérték a vallási műsorok képernyőre kerülésének gondosabb, a célközön-

közösen tekintsenek vissza immár húsz éve folyamatos együttműködésükre.

Az MTV Egyházi és Vallási Műsorok Szerkesztőségének vezetője, *Téglásy Ferenc* nyitotta meg az egyórás, tárgyalással egybekötött ünnepést, majd átadta a szót a vendéglátónak, az MTV ügyvezető alelnökének, *Medveczky Balázs* köszöntő szavai után a megjelent egyházi vezetők kaptak szót, hogy ki-ki értékelhesse az elmúlt két évtized eredményeit, illetve megfogalmazhassa kritikáját.

A felszólaló nyolc egyházi vezető mindegyike kifejezte abbéli örömét, hogy a rendszerváltás óta – a közszolgáltatásig jegyében – Magyarországon

ség szempontjából szerencsésebb ütemezését.

A kötetlen beszélgetéssel zárult egyúttal során az elismerő oklevéllel kitüntetett szerkesztőségvezető röviden vázolta az együttműködés további terveit és tálatait.

A Magyarországi Evangélikus Egyház képviselőjében – dr. Fabiny Tamás médiáért felelős püspök és D. dr. Harmati Béla nyugalmazott püspök mellett – jelen volt az evangélikus televíziós programokért kezdetektől felelős szerkesztő, *Nagy László*, valamint *Nemes Takách Ágnes*, aki több mint egy évtizede rendezi felekezeti műsorainkat.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON felvétele

Vigyázz!

A budapesti Belváros evangélikus „mozgósítását” tűzte ki célul a *Rajtkő program*, amelynek találkozó tállalóan a „Vigyázz!”, „Kész!” és „Rajt!” címetek kapták. A szervező egyházközségek – Angyalföld, Deák tér, Fásor, Kőbánya, Ferencváros, Józsefváros, Zugló, valamint a szlovák gyülekezet – ugyanis három nagy találkozóra építik fel a rendezvénysorozatot.

jai elsőként az ötezer ember megvendégelésének „*Ti adjatok nekik enni!*” mondatával szembesültek: nem csodaremtőként, hanem csodaváróként szeretnének együtt dolgozni. A múlt szombati alkalom elsődleges célja az egymással való megismerkedés és a csapatépítés volt. A színes társaság lelkes elkötelezettje lett a szeptember 25-én Zuglóban

A kőbányai közösségben május 29-én lezajlott első egyúttlétre a szervezők a későbbi rendezvények segítő csapatát gyűjtötték össze. A Belváros gyülekezeteinek aktív tag-

tervezett, nyolc gyülekezet részvételével tartandó találkozóznak és a jövő tavasszal esedékes nagy budapesti demonstrációnak.

■ K. T.

Jótekonysági koncert az árvízkarosultak megsegítésére

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet Mága Zoltán hegedűművész közreműködésével segélykoncertet hirdet az árvízkarosultak megsegítésére. A jótekonysági koncertre 2010. június 16-án (szerdán) 19 órai kezdettel kerül sor a Deák téri evangélikus templomban.

HIRDETÉS

Szeretettel ajánljuk minden érdeklődő figyelmébe az Evangélikusok Közössége az Evangéliumért (EKE) nyári táborait, heteit. A következő alkalmakra van még lehetőség jelentkezni.

Gyermekhetek (általános iskolás korosztály): június 27. – július 2., Lucfalva; július 4–10., Bokod (amerikai csoport szolgálatával); július 5–10., Garbold. **Ifjúsági hét** (12 éves kortól): július 12–17., Nagyveleg. **Családos hét**: július 26–31., Piliscsaba. **Felnőtt hitmélyítő hét**: augusztus 9–14., Piliscsaba.

Bővebb információt kérni és jelentkezni az alábbi elérhetőségek bármelyikén lehet: EKE Evangéliumi Alapítvány, 1068 Budapest, Szondi u. 95., tel./fax: 1/332-7063, e-mail: ekeal@freemail.hu, honlap: eke.lutheran.hu.

HIRDETÉS

A feltámadott Krisztus

A Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület szeretettel hívja és várja az egyesület és az evangélikus gyülekezetek tagjait június 24-től 27-ig tartó **hitmélyítő és hitébresztő konferenciájára** a piliscsabai Béthel Missziói Otthonba (Széchenyi u. 8–12.; 26/375-218). Jelentkezni írásban lehet **Taschner Erzsébet** főnök asszonymánál (1021 Budapest, Húvösvölgyi út 193., fax: 1/391-6829, e-mail: febe@hu.inter.net). Ellátás: 3000 forint/fő/nap; ágyneműhasználat: 500 forint/fő.

PROGRAM

Június 24., csütörtök • 15.30: Szeretevendégség, bemutatkozás, a kapott ígék felolvasása • 17.00: Nyitóáhitat: *A teljes igazság felé* (Jn 16,13) – *Veperdi Zoltán* • 18.00: Vacsora • 19.00: Fakultatív program: filmvetítés, beszélgetés

Június 25., péntek • 7.30: Reggeli áhitat – *Taschner Erzsébet* • 8.00: Reggeli • 9.00: Igehirdetés: *Az üres sír* (Jn 20,1–10) – *Franko Máttyás* • 10.00: Igehirdetés: *Jézus megjelenik a magdálai Máriaának* (Jn 20,11–18) – *Herzog Csaba* • 11.00: Bibliakörök • 12.30: Ebéd • 15.00: Igehirdetés: *Jézus megjelenik tanítványainak* (Jn 20,19–23) – *Veperdi Zoltán* • 16.00: Igehirdetés: *Jézus és Tamás* (Jn 20,24–29) – *Zászkaliczky Pál* • 18.00: Vacsora • 19.00: Fakultatív program: filmvetítés, beszélgetés

Június 26., szombat • 7.30: Reggeli áhitat – *Veperdi Zoltán* • 8.00: Reggeli • 9.00: Igehirdetés: *Jézus megjelenik a Tibériás-tengernél* (Jn 21,1–11) – *Missura Tibor* • 10.00: Igehirdetés: *Jézus kérdése Péterhez, Péter megbízatása* (Jn 21,15–19) – *Tóth Melinda* • 11.00: Bibliakörök • 12.30: Ebéd 15.00: Igehirdetés: *Jézus szava a szeretett tanítvány sorsáról* (Jn 21,20–23) – *Bácskai Károly* • 16.00: Igehirdetés: *Az evangélium célja és írója* (Jn 20,30–31; 21,24–25) – *Szirmai Zoltán* • 18.00: Vacsora • 19.00: Fakultatív program: filmvetítés, beszélgetés

Június 27., vasárnap • 7.30: Reggeli áhitat – *Magassy Vilma* • 8.00: Reggeli • 9.00: Morzsaszedés, úrvacsorai előkészítő – *Veperdi Zoltán* • 10.00: Istentisztelet úrvacsoraszertással (Jn 3,16) – *Herzog Csaba* • 11.30: Ebéd, hazautazás

Egyidejűleg szeretettel tudatjuk, hogy **férfikonferenciánkat** ebben az esztendőben a Magyarországi Evangélikus Egyházzal közösen tartjuk, ugyancsak a Béthelben, június 18–20-án. Erre **Koháry Ferenc** evangélikus lelkésznel, a férfimissziói munkaág vezetőjénél lehet jelentkezni (telefon: 20/84-7122; e-mail: kohary@enternet.hu.)

Akik pedig az **augusztusi konferenciánkra** szeretnének majd eljönni, azok már most előjegyezhetik annak időpontját: augusztus 19–22.

A Fébé elnöksége

Istentiszteleti rend • 2010. június 6.

Szentháromság ünnepe után 1. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Lk 16,19–31; 5Móz 6,4–9. Alapige: Róm 10,12–17. Énekek: 65., 232.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Jorsits Attila; **II., Húvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; **III., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv., tanévzáró) dr. Béres Tamás; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv., tanévzáró) Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv., családi) Grendorf-Balogh Melinda; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 7. (Bach-hét megnyitója) Gáncs Péter; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 10. (úrv., családi, tanévzáró) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Aradi György; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; **IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 10. (úrv., családi, tanévzáró) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (úrv., énekkari évadzáró) dr. Blázy Árpádné; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. negyed 12. (úrv., családi) Keczkó Pál; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Kende György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv., tanévzáró) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 73. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicás Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., tanévzáró) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11.** (úrv.) Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. 10. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Grendorf Péter; **Rákosszentmihály, XVII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Máttyás; **Budafoke, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. Jorsits Attila; **Názáret-templom, Mátraszentimre-Bagolyirtás** de. fél 12. (úrv.) dr. Lackner Pál.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Két nyelven, de egy szívvel...

► **A helyi szlovák kisebbségi önkormányzat adományaként az egykor a településen szolgált lelkészek nevét megörökítő emléktáblát lepleztek le múlt vasárnap a maglódi evangélikus templomban. Az emléktáblán olvasható nyelverszlovák és magyar nyelven hirdeti, hogy „Jézus Krisztus tegnap ma és mindörökké ugyanaz” (Zsid 13,8).**

A kétnyelvű ünnepi istentisztelet kezdetére zsúfolásig megtelt Isten háza: az oltártér előtt a szlovák ösöktől örökölt gyönyörű népviseletbe öltözött asszonyok, leányok és fiúk álltak: ahogyan régen is volt.

A hálaadó együttlét az egyházalapító szlovák ösök nyelvén kezdődött az „Ó, szent Isten” dicséretével, áldáskéréssel, majd – a helyi lelkész, **Németh Mihály** köszöntője után – két nyelven csendült fel a lutheránus himnusz, az *Erős vár a mi Istenünk*.

Szintén két nyelven hangzott a kezdő oltári liturgia **Blatniczky János** egykori maglódi lelkésznek és **Gulácsiné Fabulya Hildának**, az Országos Szlovák Evangélikus Lelkeszi Szolgálat vezetőjének szolgálatával. Az ige-

hirdetés a *Zsidókhoz írt levél* 13,7–8 verse alapján szólt: „*Ne feledkeztek meg vezetőitekről, akik az Isten ígését hirdették nektek. Figyeljétek életük végére, és kövessétek hitüket. Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz.*”

zött szolgált lelkészek nevei és szolgálati éveik vannak feltüntetve.

E nevek felolvasását és az emléktábla megáldását követően **Kérges László** felügyelő, **Pintér Mária**, a szlovák kisebbségi önkormányzat elnöke és **Tabányi Pál** polgármester

Németh Mihály, Gulácsiné Fabulya Hilda és Blatniczky János evangélikus lelkész búcsúztatja az istentiszteletéről távozó híveket

Az emléktábla-állítás arról tett bizonyosságot, hogy az ösök nyelvének ápolása, a hagyományok tisztelete mellett a maglódiak hálás szeretettel gondolnak a köztük nemzedékről nemzedékre hűséggel szolgáló lelkipásztorokra. Az emléktáblán egyébként a gyülekezetben 1712 és 1977 kö-

köszöntötte az ünneplő gyülekezetet, majd közös ebédelt, kötetlen beszélgetéssel folytatódott a gyülekezeti nap a parókian. A gyereknap programot is tartogató alkalmat – az egyházközség énekkarának szolgálataival – templomi koncert zárta.

■ G. F. H.

Bővülő segélyezési formák

Közgyűlést tartott a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet

► **Évi rendes közgyűlést tartotta a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet (MÖSZ) május 26-án soroksári központjában. Az alkalmon jelen voltak az alapító egyházak képviselői, a felügyelőbizottság tagjai és a hazai intézmények munkatársai. A tanácskozás végén az Aprovev képviselői is csatlakoztak a közgyűléshez. A tizenhét, egyházi háttérű európai segélyszervezetet tömörítő, brüsszeli székhelyű szövetség – a MÖSZ meghívására – május végén szintén Budapesten tartotta közgyűlését.**

A közgyűlés levezető elnökének a tagok **Gáncs Péter**t, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspökét kérték fel. A köszöntő szavak után **Lehel László** igazgató ismertette a szolgálat tavalyi tevékenységét és az idei terveket. Mivel részletes jelentése publikus formában is megjelent (www.segelyszervezet.hu), az evangélikus lelkész prezentációjában csak pillanatképeket villantott fel a szervezetről.

Mint elmondta, a tavaly kétfélmilliárd forint értékű segélyezés nagyon sok munkát takar. Többek között jelen vannak Afganisztánban, a Gázai övezetben, a szomszédos országokban a Vajdaságban, Kárpátalján, illetve a világ bármely pontján, ahol az emberek szükségét szenvednek. Aktívan részt vállal a szervezet a hazánkat, illetve a szomszédos országokat sújtó természeti katasztrófák (például a beregi térséget ért jégkár Magyarországon és Kárpátalján) elszívását segítő munkából – nem egyszer egyedüli karitatív szervezetként jelenve meg a helyszínen. Lehel László ismertette a segélyszervezet hazai szerepvállalását is.

Kiemelte, hogy az általuk jó pár éve modellprogramként indított, a családok reintegrációját segítő Félutas

Ház „intézménye” mára állami költségvetési támogatást kap. Ez egyben elismerése is a családokért végzett munkának, mely – már második éve – szakmai szerepkörrel is kiegészül: a segélyszervezet keretei között működik a családok átmeneti otthonainak országos módszertani központja.

A válság miatt bajba jutott családok megsegítésére indított országos adománygyűjtés eredményességének, illetve annak köszönhetően, hogy az EU-élelmiszersegély programban előző évben kiosztott mennyiség a háromszorosára növekedhetett, jelentős plusz támogatást nyújthatott a szervezet – az intézményi keretek közt folyó többérté szociális segítségnyújtás mellett – a szociális perifériára sodródott családoknak.

A szervezet humanitárius, szociális, fejlesztő, szemléletformáló, menekültügyi, stratégiai, kommunikációs és lobbitevékenysége minőségi, elhivatottan végzett szakmai munkaként jelenik meg. Igazolja ezt az a tény is, hogy a szervezet nemcsak rendszeres szereplője a hazai média humanitárius és fejlesztési, civil és szociális szférát érintő műsorainak, hanem számos esetben a téma elindítójaként, a problémák felvetőjeként hívja párbeszédre a kormányzati és a nem kormányzati szereplőket. A mintegy kétszáz munkatárssal, civil szervezeti formában, de az „egyházak kinyújtott karjaként” végzett karitatív tevékenység pedig egyedülálló jellegű kölcsönöz az ökumenikus segélyszervezet munkájának.

A 2010-es feladatokról szólva az igazgató – többek között – a szervezet pénzügyi stabilitásának megteremtését, a programok fenntarthatóságát, a belső struktúra megújítását célzó terveket említette. Lehel László végül elmondta, hogy jövőre lesz húszéves a szervezet, így már most készülnek a jubileumra. Köszönetet

mondott minden támogatásért azoknak, akik erkölcsi és anyagi segítségükkel lehetővé tették a munka ilyen szinten történő folytatását.

A jelentés után **Szemerei Zoltán** felügyelőbizottsági tag ismertette a MÖSZ 2009. évi gazdasági beszámolóját és zárszámadását, valamint a 2010. évi költségvetését. A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának volt gazdasági vezetője elmondta, hogy a segélyszervezet 800 millió forintot fordított nemzetközi munkájának finanszírozására, és több mint 1,3 milliárd forint értékben nyújtott segítséget Magyarországon.

A MÖSZ könyvvizsgálatát végző KPMG Hungaria Kft. képviseletében jelen lévő **dr. Eperjesi Ferenc** elmondta, hogy a segélyszervezet a közhasznú egyszerűsített beszámolóját a magyar számviteli törvényben foglaltak és a Magyarországon elfogadott általános számviteli törvényeknek megfelelően állította össze; a pénzügyi beszámoló megbízható és valós képet ad a szervezet munkájáról. Ezt követően a szervezet alapítványának kuratóriumi elnöke, **D. dr. Harmati Béla** nyugalmazott evangélikus püspök számolt be az alapítvány éves munkájának részleteiről.

A közgyűlés elfogadta a MÖSZ alapszabályának változtatásait, valamint megszavazta, hogy pályázatot hirdessenek a szervezet új logójának megalkotására.

A rendezvény záró aktusaként **Rob van Drimmelen**, az Aprovev szövetség főtájkára köszöntötte a MÖSZ – mint az Aprovev egyedüli magyar tagja – közgyűlését. Végül a közgyűlés tagjai megtekintették és – Gáncs Péter püspök áldásával – ünnepélyesen birtokba vették a soroksári telken felépült új épületet, amely a jövőben a segélyszervezet *Andersen munkaerő-piaci képzési programjának* ad helyet.

► *EvÉlet-infó*

Az inspiráció szabadsága

Rovatunk előző cikkében Horváth-Bolla Zsuzsannával beszélgettünk az *evangelikus.hu* megújulása kapcsán. Lutheránus körökben értelemszerűen ez volt a hír, és az talán megbothsátható, hogy nem szenteltünk külön beszámolót annak, hogy idén a *reformatus.hu* is teljesen megújult – az eddigi, elég zavaros oldalszerkezetet igen elegáns megjelenés és jól strukturált tartalom váltotta fel. A legnagyobb magyarországi protestáns felekezet honlapjának megváltása ugyanakkor még örvendetesebb hír, ha párhuzamba állítjuk az internettel kapcsolatos, magyar vonatkozású történésekkel.

Még a lap nyomdába adásakor sem csegett le a Szörcs (*www.szorcs.hu*) magyar kereső körül kialakult botrány. Az ügy azzal kezdődött, hogy egy keresőoptimalizálással foglalkozó szakember levelet intézett hozzájuk, amelyben néhány általa felfedezett furcsaságnak a megválaszolását kérte. Ezek a különböző technikai kérdések azt sugallták, hogy a Szörcsnek valójában nincs is önálló keresőmotorja, hanem csak a Google és esetleg más keresők találatait használja fel a működéséhez. Ezeket az észrevételeket végül azért ismerhette meg bárki, mert a levél írója nem kapott választ, csupán olyan jeleket észlelt, amelyek az általa problémaként megjelölt helyek eltüntetésének szándékát mutatták, így a levelet saját blogjában is közzétette.

A más keresőkre építkezés nem ismeretlen dolog, elvégre a kicsinek mondható magyar piacon is van erre példa, a Juhu (*www.juhu.hu*) például a Yahoo keresőjére épül. Egészen más azonban legálisan és beval-

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

lattan tenni ezt, hiszen a találatok magyar nyelvi elemzése és újrarendezése még jelenthet annyi hozzáadott értéket, hogy érdemes legyen azt használni. A titkolózás és a csúsztatás azonban éppen olyan helyzetbe sodor egy ígéretes magyar startupt, mintha valaki lefestené a Mona Lisát: míg az eredetinek felbecsülhetetlen az értéke, addig a másolat a legrosszabb esetben ügyes hamisítvány, amely a festőjének inkább börtönbüntetést jelent, mintsem hírnevet.

A magyar piac elég kicsi általános célú keresők számára, a fent említett két versenytáron kívül talán még a Bluu (*www.bluu.hu*) rúghat labdába. Éles tehát a konkurenciaharc. Olyannyira, hogy a Szörcs vezető fejlesztőjét lapzártánk idején hallgatta ki a rendőrség a betörők kezére kerültek. Módosították tovább a robots.txt szöveges fájlt. Ezzel azt idézték elő, hogy a Google pár nappal később a híroldal valamennyi bejegyzését törölte keresőjéből, márpedig kevés aljasabb húzás létezhet, mint elérni

azt, hogy egy portál anyagai egyszerűen ne legyenek megtalálhatók. Adalék, hogy a Szörcsöt is magába foglaló cégcsoport működteti a rovatunkban már többször emlegetett *Turulcsiripet* (*www.turulcsirip.hu*), míg a *Propeller* fejlesztőjének projektje a hasonló feladatra használható *Yamm* (*www.yamm.hu*), így a két hazai Twitter-mashup, azaz klón révén komolyan szemben álló feleknek lehet tekinteni őket.

Lehet, hogy mindez csak a véletlen kiszámíthatatlan játéka, és lehet, hogy idővel mindenki sikeresen tisztázza magát. De persze lehetséges az is, hogy a kétszereplős piacok most egyszerreplőssé válnak. Ki tudja...

Hogy miképpen kapcsolódik ez az ügy az *evangelikus.hu* és a *reformatus.hu* oldalhoz? Igen egyszerű a válasz: az egyházi internetes munka szerencsére nem konkurenciaharc, hanem olyan terület, amelyen nyugodtan lehet tanulni egymástól, és el szabad lesni más felekezetek jó megoldásait. Ahogyan a történelmi egyházak egyike sem vív élethalálharcot a másikkal, ugyanúgy internetes tevékenységük célja sem a piaci részesedés mindenáron való fokozása.

Az *Evangélikus Élet* Keresztutak oldalán mindig lehet találkozni ökumenikus vonatkozású hírekkel, így bizonyára a legtöbben tisztában vannak a testvéregházakban zajló fontosabb történésekkel. A rovatgazda pedig reméli, hogy ha az olvasó látogatja más egyházak honlapjait, az ottani jó megoldások ajánlásával kedvező hatással lehet az *evangelikus.hu* további fejlődésére.

■ NAGY BENCE

EVÉL & LEVÉL

Több helyütt jelenjen meg a 95 pont!

Tisztelettel és szeretettel köszöntöm a lutheránus testvérek lapját és az evangélikus közösséget! Most olvastam, hogy az egyház elkezdte a felkészülést a reformáció ötszázadik évfordulójának kellő megünneplésére, és ez engem, ágostai hitvallású evangélikus édesanyámra emlékeztetve, örömmel tölt el.

Szerény javaslattal szeretnék hozzájárulni az előkészületekhez: *Luther Márton* 95 pontjának ismertebbé tétele érdekében jelenjen meg többször, több helyen a 95 pont és magyarázata!

Azt tapasztaltam protestáns körökben, hogy nem ismerik az emberek ezt az alapvető anyagot és főképp a kommentárt. Szükséges, hogy mind a protestánsok, mind a „világiak” körében ismertté és megértetté váljon a reformáció lutheri indításának alpdokumentuma, hogy ennek ismeretében az Ige igazságait is megérthessék és befogadassák az emberek!

Isten áldását kérem az evangélikus testvérek munkájára, fáradozásaira az emlékvé előkészítése és majdan lebonyolítása során! Áldás, békesség, erős vár a mi Istenünk!

SZENTHE ÁDÁM, a Budakeszi Protestáns Kör titkára

HELYREIGAZÍTÁS

Hartai szoborcseré

„Tisztelt Főszerkesztő Úr! Kedves Károly! Eryhén szólva megdöbbentem a Szentháromság ünnepére megjelent lapszám 5. oldalának alján található, Rezsabek Nándor által jegyzett írásnak azon állításain, amelyeket a Mózeset és Pál apostolt ábrázoló hartai szobrokról írt. Olyan tévedéseket közöl, amelyeket nem szabad helyreigazítás nélkül hagyni. Én nem tudom, ki a cikk írója, de enyhén szólva is csacsóságokat ír. Pontosan fordítva áll ugyanis a helyzet. Mózes van az ószövetségi főpap ornátusába öltöztetve, megtoldva a – többek között Michelangelo Mózes-szobrán is látható – „szarvakkal”. És mi az, hogy nyakában a kőtáblák? A 12 (!) parancsolattal? És akkor mi van Izráel 12 törzsének hősenre vésett nevével? (Vö. 2Móz 28) Vagyis amit ő Mózes szobrának állít, az Pál apostolt ábrázolja, és fordítva. Ilyen félrevezető információnak nem lenne szabad megjelennie egyházunk hetilapjában (sem)! Nehezen menthető, hogy mégis megtörtént.

Arra kérek, hogy a lehető leggyorsabban közöljék helyreigazítást. Ahogy látod, ezt a pár sort elküldöm Harmati Béla Lászlónak is. Remélem, valaki már elkezdte írni a helyreigazítást (és a bocsánatkérést).”

A testvéri köszöntéssel zárult levélben olvasható kérésnek eleget téve ezúton követjük meg – szerzőnk nevében is – olvasóinkat, és a magas egyházi tisztséget betöltő lelkész levélíró (teljes név és cím a szerkesztőségben) kérésének megfelelően magunk is az Evangélikus Országos Múzeum igazgatójához fordultunk helyreigazításért...

A töredékek gyakran tévesztik meg a szemlélt, főleg, ha az eredeti szobroknak vagy oltáregyütteseknek alapvetően fontos részletei hiányoznak.

Evangélikus egyházunkban a türelmi rendelet után épült templomokban sajátos ikonográfiai együttest alkottak a szószékoltárok. Az egységes belső tér és a kultuszcentrum elveit követve jöttek létre, kezdetben klasszicizáló késő barokk stílusban. Hasonlóságuk ellenére azonban úgy a felépítésükben, mint ikonográfiai programjuk (az oltárkép témája, a szobrokkal megformált alakok stb.) megvalósításában nagy eltérések mutatkoztak egyházunkban még az egykorú alkotások között is.

A hartai templom szószékoltára is csak töredékesen maradt fenn. A *Mi történt a hartai templom eredeti szobraival?* című cikkben (Rezsabek Nándor, *Evangélikus Élet*, 2010. május 30., 5. o.) bemutatott fényképen azonban valójában Áron és Mózes alakja látható (balról jobbra, ebben a sorrendben). Áron papi öltözetének 2Móz 28-ban pontos leírását találhatjuk, melynek a magyarországi fafaragó képességeihez híven próbált megfelelni. A jobb oldali szobortöredék kiléte kérdésesebb, de az egyházunkban található analógiák alapján nagyon valószínű, hogy Mózeset ábrázolja. A hazai evangélikus emlékanag korabeli példáin Mózes kezében bottal és kőtáblákkal látható. Jelen szobor töredékessége határt szab a további következtetésnek.

Áron és Mózes együttes szerepeltetése – különösen a megváltásra utaló oltárok esetében – igen gyakori. Áron mint áldozatot bemutatató főpap – az Ószövetség főpapja – Jézus áldozatának előképe, a törvényt elhozó Mózes pedig nemcsak Istennek az emberrel kötött szövetségére, hanem Jézusnak arra a mondatára is utal: ő azért jött, hogy betöltsa a törvényt. Az ószövetségi alakok jelenléte az evangélikus szószékoltárok teológiaiailag és vizuálisan is a megváltás evangéliumának hirdetését támasztja alá.

■ DR. HARMATI BÉLA LÁSZLÓ,
az Evangélikus Országos Múzeum igazgatója

Credo-est könyvbemutatóval

Hagyományteremtő szándékkal hívta össze előfizetőit és az érdeklődőket a megújult *Credo* evangélikus folyóirat új szerkesztőbizottsága és a kiadványt megjelentető Luther Kiadó.

A budapesti Pilinszky János irodalmi kávéházban május 26-án tartott első Credo-est a kiadó közelmúltban megjelent két könyvének bemutatójával kezdődött: *Hafenscher Károly Liturgia – A keresztény istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben* című könyvét Dobszay László professor emeritus, Fabiny Tibor Szótörténetek – Hermeneutikai, teológiai és irodalomtudományi tanulmányok című kötetét pedig Szűcs Ferenc teológus, egyetemi tanár méltatta.

Az est második felében Zászkaliczky Zsuzsanna főszerkesztő tekintette át az immár tizenötödik évfolyamában járó folyóirat történetét.

Mint ismeretes, a Credo elődje, a *Diakonia* 1979-ben indult és 1993 decemberében szűnt meg. A következő évben indult új folyóirat szerkesztője id. *Hafenscher Károly*, majd *Mányoki János* volt. A Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóbizottsága 2008-ban írt ki pályázatot a lap főszerkesztői posztjára.

A küllemében is megújult lap első rendezvényén a művészettörténetes főszerkesztő mellett a jelenlegi szerkesztőbizottság jelen lévő tagjai is bemutatkoztak. Így ismerkedhetek meg a résztvevők Fabiny Tibor irodalomtörténész, teológussal,

Fábi György filozófussal, Gadó György Pál erdőmérnökkel, környezetvéddel, Ittész Gábor irodalomtörténész, teológussal, Réthelyi Orsolya művelődéstörténész és Szabó T. Anna költővel, műfordítóval. (A szerkesztőbizottságnak tagja még *Potzner Ferenc* építész, *Pröhle Gergely* országos felügyelő és ifj. *Szebek Imre* orvos is.)

A Credo-esteken a jövőben is várják majd az olvasói észrevételeket, ennek az első alkalomnak azonban nem utolsósorban az kölcsönzött író-olvasó találkozó jellegét, hogy a megjelenetek a szerkesztőbizottság egyik tagjaként megismert költőnő tolmácsolásában is hallhattak néhány Szabó T. Anna-verset.

■ BODA ZSUZSA

FOTO: LUKÁCS GÁBI

HÍREK, HIRDETÉSEK

Az Evangelikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) tavaszi programjának záróalkalmát június 10-én 17 órakor tartják az országos iroda utcáról nyíló termében (1085 Budapest, Üllői út 24.). *Dr. Reuss András* lelkész, teológiai tanár *Az emberi szexualitásról, a házasságról és az élettársi kapcsolatról (mit szólunk a svéd, az amerikai evangélikus egyházak döntéséhez?)* címmel tart előadást, ahítattal *Szeverényi János* szolgál.

A 21. *budapesti Bach-hét* június 6-tól 13-ig tart a Deák téri evangélikus templomban. A hangversenyek minden este 7 órakor kezdődnek. A belépés díjtalan, adományokat köszönettel elfogadnak. A részletes műsor megtalálható az interneten, a <http://lutherania.lutheran.hu/21BW.html> oldalon, illetve a <http://www.evangelikus.hu> oldalon az események között. A templomban nyomtatott műsorfűzet is található.

HIRDETÉS

A IV. evangélikus férfikonferenciát június 18. és 20. között tartják a piliscsai Béthel Missziói Otthonban. Jelentkezni lehet *Koháry Ferenc* férfimissziói referensnél e-mailben a kohary@internet.hu címen vagy telefonon a 96/360-013-as vezetékes és a 20/824-7122-es mobilszámon, illetve az Evangelikus Missziói Központ címén: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38-40., e-mail: evmis@lutheran.hu, telefon: 1/400-3057, mobil: 20/824-5841. A részvételi díj a teljes időre 6000 forint + 500 forint ágynemű-használati díj.

Az igazságtalan trianoni békediktátum 90. évfordulóján, 2010. június 4-én 16.30-kor újra megszólalnak a református és az evangélikus templomok harangjai. A harangszó nemcsak arra emlékeztet, hogy Trianon egy egész nemzetet, közösségeket, családokat és egyházakat megnyomorító döntés volt, de az Istennel való találkozársra is hív, aki erősebb minden erőtlenségünknel.

A Magyarországi Evangélikus Egyház országos elnöksége
A Magyarországi Református Egyház Zsinatának elnöksége

Budapest III., Kolosy téren 39 négyzetméteres garzonlakás lelkészcsaládtól bérbé adó. Érdeklődni a 20/824-6401-es számon lehet.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Boldogok, akik megtartják a törvényt, akiknek tettei mindenkor igazak. Zsolt 106,3 (Mt 10,32; Lk 16,19–31; 1Jn 4,16b–21; Zsolt 76) A Szentháromság ünnepe utáni első hét témája az Isten szavára való figyelésünk. Isten ígéje az Ó- és az Újszövetségben áll előttünk. A Szentlélek segítségével láthatjuk, hogyan egészíti ki egymást Isten próféták által közvetített régi szava és a Krisztusban kimondott végső szó (Zsid 1,1–2). Jól ismerjük azt a jézusi boldogmondást, amely minden istentiszteleten elhangzik: „*Boldogok, akik hallgatják és megtartják Isten beszédét.*” (Lk 11,28) Mintha csak a zoltárt idézte volna szabadon Jézus! Valóban, az Isten törvénye jó, és igaz tettek fakadnak belőle. Ezért kell megtanítanunk a *Tízparancsolatot* gyermekeinknek és aszerint élnünk nekünk is. Az igazság cselekedetei nyugodt éjszakát és belső, el nem vehető boldogságot adnak az Istenre figyelőknek.

Hétfő

Tisztességesen éljetez a pogányok között, hogy ha valamivel rágalmaznak titeket, mint gonosztevőket, a ti jó cselekedeteiteket látva dicsőítsék Istent a meglátogatás napján. 1Pt 2,12 (Ézs 45,24; Lk 10,1–9/10–15; Zsid 12,25–29) A környezetünk vagy a barátaink számára talán a mi életünk az egyetlen „biblia”, amit olvasnak. Annyit tudnak Istentől, a kereszténységről, amennyit életünkben megmutatunk nekik. A szállongó rágalommal és tévhitekkel szemben csak úgy lehet fellépni, ha nemcsak beszélünk hitünkéről, de aktív részesei vagyunk a közösségért végzett jó munkának. Talán nem ismerik fel rögtön, hogy Jézushoz tartozunk, azonban ha eljön a „meglátogatás”, azaz a próbatétel ideje életünkben, segíthetünk nekik, hogy létük Istentől nyerjen kapaszkodót.

Kedd

Jertek, csatlakozzunk az Úrhoz örök szövetséggel, amely nem megy feledésbe! Jer 50,5 (2Kor 3,4,6.; Jer 36,1–6/7–9/10.21–24.27–31; Zsid 13,1–14) *Jeremiás könyve* ismeri az első szövetséget, amit Isten a Sínai-hegynél kötött népével. Ezt a szövetséget azonban sokszor megszegte és elfeledte Izrael. A próféta a 31. fejezetben mégis új szövetségről beszél, amellyel Isten megújítja hűségét a hűtlenek felé. Jézus ebbe az új szövetségbe kapcsol bele minket is, amikor az utolsó vacsorán ezt mondja: „*Igyatok ebből a pohárból mindnyájan, mert ez az én vérem, a szövetség vére, (...) a bűnök bocsánatára.*” (Mt 26,27–28) Csatlakozzunk mi is Jeremiás felhívásához, és soha ne feledkezzünk el arról, hogy Urunk az életét adta értünk, hogy az övéi legyünk örökre!

Szerda

A százados Jézus elé küldte barátait, és ezt üzentte neki: „Uram, ne fáradj, mert nem vagyok méltó arra, hogy a hajlékomba jöjj.” Lk 7,6 (Ézs 6,5a; 1Thessz 2,1–8/9–12; Zsid 13,15–25.) Alázat. Ez a kifejezés olyan idegen ma tőlünk. Nem akarunk megalázkodni senki előtt. A századostól sokat tanulhatunk ezen a téren. Ő sem alázatoskodik. Szava nem hízélgés akar lenni a híres rabbi előtt. Annak a felismerésének ad hangot, hogy egész életével, cselekedeteivel milyen messze van Istentől. Nem érdemli meg a segítséget. Mégis, egyetlen szó elég neki, hogy kérését teljesítve tudja. Hitttel kapaszkodik Jézus hatalmába. Ezért a bizalomért kegyelmet kap. Aki felismeri saját méltatlanságát, és mégis bízik Isten szeretetében, az ma sem tér haza üres kézzel.

Csütörtök

Jézus által vigyük Istent elé a dicsőítés áldozatát mindenkor, azaz nevével való lást tévő ajkaink gyümölcsét. Zsid 13,15 (1Móz 35,3; Jn 21,15–19; Ám 1,1–2; 3,3–8) Mivel tartozunk Istennek? Jogos a kérdés, hiszen maga a *Zsidókhoz írt levél* állapítja meg, hogy Jézus áldozata egyszer s mindenkorra utat nyitott Isten felé, azt nem kell megismételni (Zsid 10,19–20). Istentől mindezért a hálánkkal tartozunk. Az ő magasztalása, dicsőítése végtelen szeretetért soha nem nemulhat el. Jézussal együtt odaléphetünk a szent Isten elé. Minden istendicséret egyben hitvallás is. Arról, hogy hozzá tartozunk. „*Csak övé az életem, övé már mindenem, / övé az ének is a szívemben.*” (EÉ 559)

Péntek

Ne paráználkodj! 2Móz 20,14 (Zsid 13,4; Lk 22,24–30; Ám 3,1–2.9–15) Isten törvényének megtartása boldoggá tesz. Ezzel szemben vallja a világ, hogy a boldogság a partnerek cserélgetésében, az adott eskükhöz való hűtlenségben található. Vajon kinek van igaza? Felmérések kimutatták, hogy az egymáshoz hű házastársak tovább élnek, mint azok, akik egyedül vagy az „élettársat” váltogatva kalandoznak. Isten ígéje védi azt a kapcsolatot, amelyre a teremtes hajnalán rámondta: *Íme igen jó.* Vajon mit rontunk el, hogy sokan a házasságot nem jónak, hanem börtönnnek élik meg?

Szombat

Amíg időnk van, tegyük jót mindenkivel. Gal 6,10 (3Móz 19,34a; Fil 1,12–18a; Ám 4,1–13) Isten ígéjének megtartása nem elméleti kereszténységet eredményez, hanem nagyon is gyakorlatias tettek következnek belőle. Ahol a kereszténység megjelent, a misszióban sorra épültek a kórházak, iskolák, árvaházak. Isten időt ad nekünk ma is arra, hogy másokért tegyünk. A Jézus-követés nem önmegvalósításról és vagyonsodásról szól, hanem a könnyek letöréséről, sebek kötözéséről és tehetségünk másokért való kamatoztatásáról – kivétel nélkül mindenki felé. Mindehhez az erőforrást szent ígéje adja.

■ GERŐFINÉ DR. BREBOVSZKY ÉVA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból június 6-ától június 13-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>11.45 / m1 <i>Evangelikus templomok</i> A kiskőrösi és a soltvadkertei evangélikus templom</p> <p>22.55 / m2 <i>Agyó, Bukarest!</i> (német–francia–svájci film-dráma, 2006) (108’) A szerelmi történet Ceausescu bukása után tizenégy évvel a posztkommunista Romániában játszódik, ahol „a pénz diktátorai” uralkodnak. Egyikjüket, a nyomdatulajdonos Niku Iorga modern nyomdagépet vásárol, melyet a Németországból érkező Stephan helyez üzembe. Stephan beleszeret a Iorga alkalmazásában álló tolmácsnőbe, Brindusába. Csakhogy Iorga maga is szemet vetett a szép, fiatal nőre.</p>	<p>8.30 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> Egyházüldözés a Kádár-korszakban I.</p> <p>12.05 / Bartók rádió <i>A Svéd Rádió Szimfonikus Zenekarának hangversenye</i> 13.00 / M. Katolikus Rádió <i>Rádiós regénytár.</i> Gárdonyi Géza: <i>Ida</i> regénye. 1. rész</p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház féléórása</p> <p>21.00 / Bartók rádió <i>Telemann: d-moll kvartett</i> 23.00 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lelki szász.</i> Az Evangélikus Rádiómisszió féléórása</p> <p>23.00 / Duna Tv <i>Láz – Afrika felpörög</i> (német dokumentumfilm, 2009) (90’)</p>	<p>5.20 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>10.40 / m2 <i>Jelenetek a szobrok életéből</i> A Gellért-hegy</p> <p>20.00 / PAX <i>Székelyföldi vártemplomok (dokumentumfilm-sorozat)</i> (27’)</p> <p>21.03 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: Händel: <i>B-dúr orgonaverseny</i> 23.04 / Kossuth rádió <i>Hangalbum</i> Értékek, dokumentumok, ritkaságok az MR hangarchívumából</p> <p>23.40 / Duna Tv <i>Ikonosztáz – Magyarországi hittörténet</i> (magyar ismeretterjesztő film, 2003) (14’)</p>	<p>13.25 / Bartók rádió <i>Deák László játszik a Mátyás-templom orgonáján</i></p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház féléórása</p> <p>14.00 / M. Katolikus Rádió <i>„Valaki ír a kezdeddel...”</i> (versműsor)</p> <p>Pilinszky János versei</p> <p>14.40 / RTL Klub <i>Házról házra</i> (amerikai filmdráma, 2002) (90’)</p> <p>16.05 / Hír Tv <i>Ősök tere</i></p> <p>20.30 / Duna TV <i>TGV, avagy a szupergyors járat (francia–szenezáli vígjáték, 1998) (83’)</i></p> <p>21.10 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i></p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>7.30 / Hálózat Tv <i>Mesteremberek</i> (magyar dokumentumfilm) A fadaragó: Mezei István</p> <p>16.00 / PAX <i>Neked szabott fehér ruha: A cifra ruha</i> A Zákueus Médiacentrum evangélicizációs műsora</p> <p>16.40 / Mária Rádió <i>Hítvédő</i> Győri Tamás evangélikus, Bacskaí Bálint református lelkész és Ipoly atya hitvédelmi műsora</p> <p>9.20 / Duna Tv <i>Marosvásárhely fekete márciusa</i> (magyar dokumentumfilm-sorozat, 2010) (60’) 1. rész</p> <p>23.15 / m2 <i>A hetedik esküdt</i> (francia–belga tévéfilm, 2008) (88’)</p>	<p>5.20 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>Az Úr közel!</i> A baptista egyház féléórása</p> <p>14.10 / Mária Rádió <i>Újszövetség.</i> A Biblia könyveinek folyamatos olvasása</p> <p>21.10 / PAX <i>Anyuka</i> A Zákueus Médiacentrum evangélicizációs műsora</p> <p>22.00 / Duna Tv <i>Melyik szerelem?</i> (olasz–svájci filmdráma, 2006) (94’)</p> <p>22.05 / m2 <i>Lorna csendje</i> (belga–angol–francia–olasz filmdráma, 2008) (105’)</p> <p>23.30 / Bartók rádió <i>Ars nova – a 20–21. század zenéjéből.</i> Tigran Mansurian: Hét imádság</p>	<p>7.25 / Duna Tv <i>Négy szögletű kerek erdő</i> (magyar mesejáték, 2007) 1. rész</p> <p>10.00 / Duna II. Autonómia <i>Lyukasóra</i> (irodalmi műsor)</p> <p>11.00 / M. Katolikus Rádió <i>Fák, kertek, lugasok</i> Séta a természetben</p> <p>12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> Egyházüldözés a Kádár-korszakban II.</p> <p>12.22 / Kossuth rádió <i>Történet hangszereivel</i></p> <p>19.30 / Duna Tv <i>Üvöltő szelek</i> (angol romantikus dráma, 1998) (113’)</p> <p>20.04 / Kossuth rádió <i>Egész lényeddel</i> Részletek Polcz Alaine naplójából</p>	<p>6.03 / M. Katolikus Rádió <i>Orgonamuzsika</i></p> <p>9.05 / Kossuth rádió <i>Anyanyelve – magyar</i> A külföldi magyarok élet-helyzete</p> <p>10.45 / m1 <i>Református magazin</i></p> <p>10.10 / m1 <i>Református ifjúsági műsor</i></p> <p>14.20 / Bartók rádió <i>Beszélgések az egyházzeneről</i> Kántor és gyülekezet</p> <p>15.55 / m2 <i>ARCpoétika</i> Lovász Irén énekes</p> <p>16.30 / Mária Rádió <i>Ökumenikus lapszemle</i></p> <p>17.40 / m1 <i>Magyarország története</i> A Horthy-korszak</p> <p>22.25 / Duna Tv <i>Transylvania</i> (francia filmdráma, 2006) (98’)</p>

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu, www.evangelikusselet.hu

Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). Rovatvezetők: Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap ígéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

